

BABYOR NI JOB

Murung'agen e Re Ke Babyor Ney

Fare Babyor ni Job e murung'agen be' nib mo'on ni bfel', ni aw e gafgow ngak nib gel, ni yim' urngin e bitir rok, me mul u pa' urngin ban'en rok, me yib ba mit e m'ar nib sonogor nga downgin. Rogon ni non Job nge pi tafager rok e be dag rogon e leam rok bagayad nge bagayad ko re gafgow nem ni yib ngak Job. Ma tomur riy me non Got ngak Job.

Pi tafager rok Job e yad ma leamnag ni Got e ma pi' puluwon e tin bfel' nma rin' e girdi', mma gechignag e girdi' nike rin' e kireb, ere re gafgow nem nike yib ngak Job e kar dugliyed nike rin' Job ban'en nib kireb. Machane me leamnag Job ni gathi aram rogon, ya i par nrrib mat'aw ma mmanigil, ma dariy rogon ni nge yib e binem e gechig ngak. Denang Job ko mangfan ni pag Got e binem e gafgow nge yib ngak. I Job e de mul e michan' rok ngak Got, machane ba'adag ni nge yib i m'ug ni ir be' nib mat'aw u p'eowchen Got.

Me non Got ngak Job ni be dag rogon feni gonop nge feni gel gelngin. De pi' e fulweg u urngin e thin ni fith Job, machane me ayuweg ni bochan e michan' rok ngak. Me yog Job u fithik' e sobut'an' ni Got e ba gonop ma ba sorok, me kalngan' ko thin ni yog nib sor fan ngak Got u fithik' e damumuw.

Me fulweg Got Job nga rogon me ayuweg nge fel' rogon ko som'on. Me puwan' Somol ngak e pi tafager rok Job ni bochan e deyag nra nanged fan

e gafgow ni yib ngak Job. Kemus ni Job e manang rok raragon Got ni kab sorok ma kab ga' nga rogon ni yima weliy ko taliw rorad.

Gathon e Re Ke Babyor Ney

Somm'on riy 1:1–2:13

Job nge pi tafager rok 3:1–31:40

a. Tini yog Job ndabun 3:1–26

b. Bin m'on e welthin 4:1–14:22

c. Bin l'agruw e welthin 15:1–21:34

d. Bin dalip e welthin 22:1–27:23

e. Feni ga' fan e Gonop 28:1–28

f. Thin ni yog Job ntomur 29:1–31:40

Pi welthin rok Elihu 32:1–37:24

I Somol ni fulweg lungun Job 38:1–42:6

Thin nni weliy ko tomur 42:7–17

Mo'onyan' ni sikengnag Job

¹ Immoy be' nib mo'on ni Job fithingan, ni i par ko nam nu Uz. I par ni be liyor ngak Got ma ba yul'yul' ngak. I par ni ir be' nib manigil ma be ayuw ni nge dabi rin' ban'en nib kireb.

² Medlip e pagel ma dalip e ppin ni fak,

³ ma bay 7,000 e saf rok, ma 3,000 e kamel, ma 1,000 e garbaw, ma 500 e dongki. Ma ku bpire' e pi tapigpig rok, me ir e th'abi yo'or ban'en rok u rom u lan e ngek.

⁴ Fapi pumo'on ni fak e yad ma ngongliy e mur ni be cheal u dakenrad, bayi ngongliy bagayad e mur, me pining urngin pi walagen ngarbad ngay. Ma gubin ngiyal' ni yad ma pi' e thin ngak fa dalip i ppin ni walagrad ni ngarbad ra uned ngorad ko mur.

⁵ Nap'an ni yad ra mu'u reb e mur me reb e rran riy nri kab kadbul me od Job nge li' e gamanman nge pi' ni maligach ngak Got ni fan e nge n'ag Got fan e denen rok pifak ngar machalboggad. Gubin yay ni i rin' ni aray rogon, ya be learnag nrichey ma ke denen bagayad ni gomanga keyog bbugithin nib tagan ngak Got, ni gathi ri aram rogon ni learnag.

⁶ Fa'ani taw ko rofen ni nge yan e pi chon e tharmiy* nga p'eowchen SOMOL, ma bay Satan† u fithik'rad.

⁷ Me fith SOMOL ngak ni ga'ar, "Mang e ku'um rin' boch?"

Me fulweg Satan ni ga'ar, "Ku'ug yanyan ni gu be liyeg e fayleng."

⁸ Me ga'ar SOMOL, "Mog, kam guy fare tapigpig rog i Job? Dariy be' u fayleng nib yul'yul' ma bfel' ni bod ir. Bay madgug u wan' mma ayuw ni nge dabi ngongliy e kireb."

⁹ Me fulweg Satan ni ga'ar, "Gur ra i par Job ni bay madgum u wan' ni fa'anra der yib e fel' riy ngak?"

¹⁰ Kam par ni ga be yoror rok nge girdi' nu tabinaw rok nge urngin ban'en ni bay rok. Ga be fal'eg wa'athan u urngin e tin be ngongliy, ma urngin e garbaw ni ka mu pi' ngak e ke yo'or u daken e ted i yan.

* **1:6 PI CHON E THARMIY:** Pi kan ni yad ma pigpig ngak Got u tharmiy. † **1:6 SATAN:** Bbugithin ni Hebrew ni fithingan fare pilungen e mo'onyan', ni be dag ni ir e togopluw rok e girdi'.

11 Machane ga ra fek rok urngin e tin bay rok, ma ra yog nga owchem e thin nib togopluw ngom.”

12 Me ga’ar SOMOL ngak Satan, “Kefel’, ke milfan e urngin rok ngom, machane dab mu gad pa’am ngak.” Ma aram me yan Satan.

Job ni mul pifak u pa’ nge gubin ban’en rok

13 Me reb e rran ni be mur pifak Job u tabinaw rok e bin ilal i fak ni pumo’on,

14 me mil be’ i yib ngak Job nge yib i yog e thin ngak ni ga’ar, “Gamad be maruwel ko garbaw be gi’ e but’ u milay’, ma bay e pi dongki ni yad be kay e pan ni yad ba chugur ngomad.

15 Ma gamad gin ma ke yib e girdi’ ni kanog e pi Sabean‡ ngorad, ra chamgad ngomad miyad fek fapi garbaw nge dongki ni urngin. Miyad li’ urngin fapi tapigpig rom, kemus ni gag e kug thay ku gub ni nggu weliy ngom.”

16 Dawori mu’ ko welthin, me taw yug reb e tapigpig rok me ga’ar ngak, “Ke aw e dirra’ ngak fapi saf nge pi’in yad be gafaliyrad karm’ad ni yad gubin. Kemus ni gag e kug thay ku gub ni nggu weliy ngom.”

17 Dawori mu’ ko welthin, me taw yug reb e tapigpig rok me ga’ar ngak, “Dalip ulung e girdi’ ni kanog e pi Kaldean§ ngorad e karbad ra oggad ngomad, ka ra feked fapi kamel ma kar li’ed urngin e tapigpig rom. Kemus ni gag e kug thay ku gub ni nggu weliy ngom.”

‡ 1:15 **SABEAN**: Fithingan bogi girdi’ ni yad ma milekag i yan ni yad ma yib ko yimuch. § 1:17 **KALDEAN**: Fithingan bogi girdi’ ni yad ma milekag i yan ni yad ma yib ko lel’och.

¹⁸ Dawori mu' ko welthin, me taw yug reb e tapigpig rok me ga'ar ngak, "Pifakam e yad be mur u tafen e bin ilal e pumo'on ni fakam,

¹⁹ me yib ba yoko' u daken e ted ni *desert* ngorad. Me buthug e naun ngarm'ad ni yad gubin. Kemus ni gag e kug thay ku gub ni nggu weliy ngom."

²⁰ Me sak'iy Job nge guchthuy e mad rok ni kari kireban'. Me suruy e piy u chugen nge m'ay me paraw nga but'.

²¹ Me ga'ar, "Ni gargel nigege ndariy ban'en rog; ere bay gum' ndariy ban'en nra un ngog. I SOMOL e ma pi', me ir e ke fek rog e chiney. Ngan pining e sorok nga fithingan SOMOL!"

²² Yug aram rogon e tin yib ngak, machane de denen Job, ya de yin' e kireb riy nga daken Got.

2

Mo'onyan' ni sul nge sikengnag Job bayay

¹ Fa'ani taw ko rofen ni nge yib pi chon e tharmiy nga p'eowchen SOMOL bayay, ma ku bay Satan u fithik'rad.

² Me fith SOMOL ngak ni ga'ar, "U uw e ka mub riy?"

Me fulweg Satan ni ga'ar, "Ku'ug yanyan ni gu be liyeg e fayleng."

³ Me ga'ar SOMOL, "Mog, kam guy fare tapigpig rog i Job? Dariy be' u fayleng nib yul'yul' ma bfel' ni bod ir. Be liyor ngog mma ayuw ni nge dabi ngongliy e kireb. Mu tuwesriyeg ni nggu pagem ngam gad pa'am ngak ndariy tapgin, ma Job e ka be par nib yul'yul' ngog ni ka faram i yib."

⁴ Me fulweg Satan ni ga'ar, "Be' nib girdi' e ra pag urngin ban'en ni fan e nge ayuweg e pogofan rok.

⁵ Machane ga ra gad pa'am ngak nge amith downgin, ma ra yog nga owchem e thin nib togoplun ngom."

⁶ Me ga'ar SOMOL ngak Satan, "Aram e ke mil fan ngom, kemus ni dab mu thang e fan rok."

⁷ Me chuw Satan u p'eowchen SOMOL me gagiyeagnag e malad nge yib i for u downgin Job ni ga'ngin.

⁸ Me fek Job bochiyang u ba th'ib ni but' nike pil ngi i ker downgin ngay me yan i par nga fithik' e awat ko gin yima yan nn'ag e awat ngay.

⁹ Me ga'ar le'engin ngak, "Mog, ka ga be par ni gab yul'yul' ngak Got ni bod kafram i yib? Mang ni dab mu yab'iy Got nge mu' ma gom?"

¹⁰ Me ga'ar Job ngak, "Ga be yog e thin ko balyang! Fa'anra pi' Got ban'en ni bfel' nge yib ngodad ma gadad fek u fithik' e felfelan'. Ere fa'anra pi' e gafgow nge yib ngodad ma mang ni ngad gun'gun'gad?" Yug aram rogon urngin e gafgow ni yib ngak Job ma de yog ban'en nib togoplun ngak Got.

Pi tafager rok Job nrabad

¹¹ Ma immoy dalip i tafager rok Job, ni Elifaz nu Teman nge Bildad nu Shuah, nge Zofar nu Naamah. Fa'an rrung'aged gelngin e gafgow nike tay Job, miyad turguy ni ngranod ra guyed ngar nanged salpen.

¹² Ka yad mmal'af miyad guy Job, ma de pow rorad. Ma nap'an ni pow rorad, miyad yor ni kar paged lamrad ngalang. Miyad guchthuy e

mad rorad ya kari kireban'rad, miyad gogoy e fiyath ngu u ron'ed ngalang ngi i wear nga fithik' i lolugenrad.

¹³ Miyad par u rom nga but' u to'oben Job ni medlip e rran nge nep' nde yog bagayad ta'ab bugithin, ya kar guyed gelngin e bilig tay e gafgow nike tay.

3

Job ni weliy e kireban' rok ngak Got

¹ Me mang Job e non nge yibil ni nge buch wa'athan e rofen nni gargaleg riy.

Job

²⁻³ Got, mu bucheg wa'athan e rofen ni ba'aram nni gargelegeg riy;
mu bucheg wa'athan e re nep' i n'en nni parnigeg.

⁴ Got, mu thiliyeg e re rran nem nge ngal' ni nep';
ma ga pag e binem e rran ndab ku mu learnag;
ma dab ku mu pag e tamilang nge yib ngay.

⁵ Mu tay ni reb e rran nib lumolang ma rib talumor;
mu upunguy ko manileng ma ga thang e yal' riy.

⁶ Mu chuweg e re nep' nem u lan e duw,
ma dakriy bi'id ni ngan mathe'eg ngay;

⁷ mu tay nreb e nep' ni dariy ban'en riy ni felan'uy ngay.

⁸ Mog ngak e pi'in yad ma pig ngar buchedeg wa'athan e re rran nem,

ni pi'in yad manang rogon ni ngar nonod
ngak e Leviathan.*

- 9 Mu tay e fasuran ndabki yan ra'en;
mu tay e binem e nep' ndab ki i leamnag ni ku
ra puf e woch.
- 10 Mu bucheg wa'athan e re nep' nem ni bochan e
pag ngan gargel nigege,
me teg nga fithik' e buchbuchan' nge biligt'ay
e gafgow.
- 11 Fa'an manga gum' u yin e chitinag ma kabfel',
ara gum' ko ngiyal' ni ba'aram nni gargelegeg
riy.
- 12 Mang ni i dibeyeg e chitinag?
Mang ni i tathuth nigege?
- 13 Fa'an mang e gum' e ngiyal'nem,
ma chiney e gu bay u fithik' e gapas,
- 14 ni gu be mol ni bod e pi pilung nge pi'in yad ma
gagiyeg,
ni yad e ku ra toyed bayay e pi naun ko pilung
ni kakrom.
- 15 Mu gu mol ni bod e pi'in pifak e pilung
ni kar suguyed e pi naun rorad ko gol nge
silber,
- 16 fa gu mol ni bod e bitir nni gargeleg ma ba yam'.
- 17 Girdi' ni kireb u lan e low ko yam' e kar talgad
ndakurir ngongliyed e kireb,
ma pi'in ke aw porowrad ko maruwel e fin
aram e gin kar toffangad riy.
- 18 Ku aram e gin nra toffan e pi kalbus riy,

* **3:8 LEVIATHAN:** Ba kan nu maday nma leamnag e pi'in nma
pig nrayag ni nge pingeg e yal' nge lumor ra'en ni misiw'.

- ndakurir rung'aged e n'en ni ngar rin'ed u
fithik' e wa'achar.
- 19 Gubin thal e girdi' ma bay u rom, ni pi'in ntolang
nge pi'in sobut',
ma pi sib e fin aram e kar pufgad e pi masta
rorad.
- 20 Mang ni nge par e girdi' ngi i gafgow?
Mang ni ngan pi' e tamilang ngak e girdi' ni be
par u fithik' e kireban'?
- 21 Yad be sonnag e yam', ma der yib ngorad;
kabfel' ba low ko yam' u wun'rad ko machaf.
- 22 Dariy e felfelan' rorad nge yan i mada' ko ngiyal'
ni karm'ad ka ni k'eyagrad;
- 23 Tin bay nga m'on ni bay fini yib ngorad e ke
tay Got nib mith,
ir e ke ning lanin'rad.
- 24 Ku gu thilyeg e abich ko meyor;
ma da gur tal ko gel'gel'.
- 25 Urngin e tin gu be tamdag ngay ma gu be rus
ngay e ke yib ngog.
- 26 Dariy e gapas nge toffan rog,
ma der m'ay e gafgow rog.

4

Bin som'on e welthin
(4:1–14:22)

Elifaz

- 1-2 Job mog, gu ra non ma ga ra dabuy?
Ya dabkiyag ni gu par ni dab gu non.
- 3 Ka mu fonownag bo'or e girdi'
ma kam pi' gelngin pa' e pi'in ndariy gelngin
pa'rad.

- 4 Ma ra tun ay be' ara par nike aw parwon,
ma thin rom e ma pi' e athamgil ngak nge
sak'iy.
- 5 Ma chiney e gur e ke aw e gafgow ngom,
ma ka mu pagem ke mulan'um.
- 6 Um par ni ga be liyor ngak Got, ndariy thibngim,
ere thangri pagan'um me l'agan'um ngak.
- 7 Mu leam, rayag ni mog be'
ni i par nib mat'aw me yib e riya ngak?
- 8 Kug guy e girdi' nra gi'ed e but' ni kireb
ka ra yunged e kireb ngay ni bod rogon e
awoch,
ma chiney e ka ra tired wom'ngin ni kireb.
- 9 Ke kireb nagrads Got u fithik' e damumuw rok ni
bod ba yoko'.
- 10 Pi'in nib kireb e yad be tolul ma yad be wa'achar
ni bod e layon,
machane Got e be thang lungrad ma be tet'ar
nguwelrad.
- 11 Yad bod e layon ndariy ban'en ni ngar li'ed ngar
longuyed,
miyad yim' me wear pifakrad ni gubin.
- 12 Bay ba ngiyal' nni kathkathnag bbugithin ngog,
nri chugur ni nge dab gu rung'ag.
- 13 Bod rogon ba lik'ay nib tamdag ni kirebnag e
mol rog.
- 14 Mu gu par ni gu be da'da'
ma gu be t'on nreb ko tamdag.
- 15 Mu gu thamiy bochiyang i nifeng nike thoy
owcheg,
me puth e ulum nga dakenag ko tamdag.
- 16 Mu gguy ban'en nib sak'iy u rom;

mu gu lik'ath ngay, ma de pow rog ko be mang.
 Mu gu rung'ag ba lam ko ngiyal'nem ndariy
 ban'en ni be yan lingan ni be ga'ar:

17 “Gur rayag ni nge mat'aw be' u p'eowchen Got?
 Gur rayag ni nge machalbog be' u p'eowchen
 e en ni ir e sunumiy?

18 Got e der ma pagan' ngak e pi tapigpig rok nu
 tharmiy;*
 ma pir'eg e oloboch rok e pi engel.

19 Ere ga be finey mra pagan' ngak be' nni sunumiy
 ko but',
 ni yib ko fiyath nrib mom i li' ni bod ba
 chachangep?

20 Gadad e girdi' e rayag ni nge kadbul ma gadad
 ba fos,
 ma dawori aw e lumor me aw e fan rodad
 ndariy be' ni manang.

21 Min fek urngin e tin bay rodad;
 ma gadad yim', ni ka dawori yag e gonop
 ngodad.”

5

1 Job, mu pong ngam guy ko ra fulweg be' lungum
 fa.

Gur bay reb e engel nrayag ni ngam non ngak
 nge ayuwegnem?

2 Gab balyang ni fa'anra li'em anum' i leamnag e
 tin ke kirebnag be' u wun'um.

3 Kug guy e pi'in balyang ni yad be par ni gowa
 dabi buch ban'en rorad,

* **4:18 tapigpig rok nu tharmiy:** Pi kan ni yad ma pigpig ngak
 Got u tharmiy, ku yima yog e pi mol'og ngorad, ara pi engel.

- ma kug yiblayrad ni nge buch ban'en nib
tomgin u tabnaw rorad.
- 4 Pifakrad e dabiyaq ni nge dabi buch ban'en ro-
rad;
dariy be' nra ayuwegrad u tafen e puf
oloboch.
- 5 Pi'in karm'ad ko bilig e bay ra ked wom'ngin e
woldug rok e en ni balyang,
ni mus ko *grain* ni be tugul u fithik' e rachan-
gal,
ma pi'in ke yib e belel ngorad e bayi awan'rad
ko fla'ab rok.
- 6 Kireb e der tugul u fithik' e but',
ma ku er i tay e oloboch nder for u fithik' e but'
nge tugul.
- 7 Gathi aray rogon! Girdi' e ir e ma girengiy e
gafgow nga daken,
ni bod rogon k'affin e nifiy ni thay ngalang u
ba nifiy.
- 8 Fa'an mang e gag gur, ma kug weliy salpeg ngak
Got.
- 9 Dabiyaq ni ngad nanged fan e pi gagiyeq rok,
nge pi maang'ang ni yug be ngongliy ni der
tal.
- 10 Be pi' e n'uw nge aw nga daken e binaw
nge tarannag e but'.
- 11 Got e ma tolangnag e pi'in nib sobut'an'rad,
me ir e ma pi' e felfelan' ngak e pi'in yad be
yor.
- 12-13 Ma wageynag e makath rok e pi'in yad ma
ban,
mma thabeynag e pi'in gonop ngar awgad ko
liyab rorad,

- nge yan i par ndariy ban'en ni yad ra rin' nra fel' rogon;
- 14 ni yu gu ra lukngun misiw' ma yad be chaman u fithik' e lumor.
- 15 Machane Got e ma chuweg e pi gafgow u pa' e yam';
mma ayuweg e pi'in ni yibe gafgow nagra.
- 16 Ma pi' e lagan' ngake pi'in gafgow mma gagiyeg-nag e pi'in kireb ngar th'abed gulungrad.
- 17 Ba felan' e en ni Got e be fonownag!
Ra puwan' ngom ma dab mu dabuy.
- 18 Got e ma m'ag e mad ko gin ni ir e ke maad'ad ngay;
pa' e ma amith nige y ngay, ma ku pa' e ma gol nige y ngay.
- 19 Gubin yay ni ir e ma ayuwegnem ni dabi buch ban'en rom;
20 ra yib e uyongol me tem ndab mum',
mra yib e mael me yoror rom nge dab mum'.
- 21 Got e ra laagem u fithik' e tin nde riyul' ni murung'agem ni yibe weliy nge thin ni yibe t'ar nga dakenam;
ma ir e ra aywegem ko riya' nra yib.
- 22 Ra yib e cham nge uyongol ma ga ra minmin ngay,
ma dab mu rus ko gamanman ni malboch.
- 23 Yungi flang ni ga ra gi' ni fan ko woldug e dariy e malang u fithik';
ma pi gamanman ni malboch e yad ba mangmor ngom.
- 24 Ma aram e bay u mu par u fithik' e gapas u lan e tent rom;

ra mman mu guy e pi saf rom ma ga ra pir'eg
ndawori buch ban'en rorad.

- ²⁵ Ma ra yo'or pifakam
ni bod feni yo'or e pan ni bay ko gin be kay e
gamanman e pan riy.
- ²⁶ Rogon e *wheat* nma par nge yan i el ko ngiyal' ni
ngan t'ar riy,
e aram rogom ni bay mpar ngari mpilibthir.
- ²⁷ Job, kug nanged e pin'ey ko pin'en ke n'uw
nap'an ni kug filed.
Rib riyul', ere rib fel' ni nge riyul' u wun'um e
chiney.

6

Job

- ¹⁻² Fa'anra mang e rayag i tomaleg e pi momaw'
rog min thabthabelnag e gafgow rog u
daken e thabthabel!
³ mra tomal ko yan' u maday,
ere dab mu gin nga rogon e thin rog.
- ⁴ Got ni Gubin ma Rayag Rok e ke yip'eg ko gan e
gat'ing,
ni yub riy e kenad u fithik' i dowag.
Ke k'afeg Got e marus be aw ngog.
- ⁵ Bfel' laniyan' ba dongki ko ngiyal ni be kay e pan,
ma ba garbaw ni be kay e pan e bmath gulun-
gan.
- ⁶ Machane mini' e ma kay e ggan, ni dariy e sol riy?
Mang e re lamen ni bay ko fak e nimen ndariy
luk'an?
- ⁷ Dag adag ni nggu woy e mitnef e ggan,
ma urngin ni gu be kay e be karing e m'ar
ngog.

- 8 Mangfan ni der pi' Got ngog e n'en ni gu be ning?
Mangfan ni der fulweg taban e meybil rog?
- 9 Mang e yigi li'eg ngum'!
- 10 Mang e gu manang nra rin', mar gu ra tim'og
ngalang ko felfelan',
ni demturug fini gel e amith rog.
Ri gu manang ni Got e ba thothup;
Dawor gu togopluw bi'id ko tin keyog.
- 11 Dakuriy gelngig ni ngkug par ni gub fos.
Mang ni ngkug par ni gub fos ndakriy ban'en
ni be lagan'ug ngay?
- 12 Gur, ni ngongliyeg ko malang? Fa downgig e
wasey ni *bronze*?
- 13 Dakuriy gelngig ni nggu ayuwegneg,
ma ku dariy bang ni gu ra cheal ngay ni man
ayuw.
- 14 Gu ma finey e fager nib yul'yul' u fithik' e gafgow
ni ara' rogon,
ni demturug ko kug pag Got fa dawo'.
- 15 Ma gimmed ni fager rog, e gimmed be ban nigeg ni
bod yoch pa' i lul'
ni mlik' u ngal'an e yal'.
- 16 Pi lul' e man ko *snow* nge ayis,
17 machane ra yib e gowal me ranran nge m'ay
ngabang,
me par fa yoch pa' i lul' nike mlik'.
- 18 Yu thelep i girdi' ni yad ma milekag ni mogow
ran e yad ma malog;
yad ma garay i yan ngu'ur m'ad u lan e ted ni
desert.
- 19 Pi thelep i girdi' nu Sheba ngu Tema ni yad ma
mogow,

- 20 e ri ma math e liyab ngorad u to'oben yoch
pa' i lul' nib mlik.
- 21 Gimed bod e yoch pa' i lul' nem ngog,
Ka mu guyed e gafgow nike aw ngog, ma kam
sulod riy nga tomur u fithik' e marus.
- 22 Mogned, ka'a gu ning ba tow'ath ngomed
ara kam pi'ed puluwon be' ni nge sasalap ni
fan ngog
- 23 ara kam ayuweged gag u pa' ba to'ogor ara
ba pilung nib kireb?
- 24 Are kefel', mu fonow ningedgag; mu weliyed
thibnging ngog.
Bay guthab' gulngag nggu motoyil ngomed.
- 25 Thin ni yul'yul' e ba gel gelngin,
machane der paluw e n'en ni gimed be yog.
- 26 Gimed be leamnag ni tin gu be yog e dariyfan
kemus nnifeng;
me ere mangfan ni gimed be fulweg lungug
nike mulan'ug?
- 27 Mus ko pi'in pifak e pi tapigpig ni kanim' rorad
ma gimed be giringiy e pow ni nge duwgiliy
ko mini' romed e nge mil suworad ngak,
ma kigmed be libeg ni ngam fla'abgad u pulu-
won e pi tafager nth'abi chugur ngomed!
- 28 Mu sapgad nga owcheg.
Dab gu ban.
- 29 Ngam musgad u wur. Ya de mat'aw e n'en ni
gimed be rin'.
Dab mu ted e kireb nga dakenag. Ya bfel' e rog.
- 30 Ma gimed be leamnag ni gu be ban —
gimed be leamnag ndag nang e tin bfel' nge tin
ba kireb.

7

- 1 Yafos ko girdi' e bod feni almarin e maruwel ko
 salthaw,
 ni ba maruwel nib gel nib math'kanil',
 2 bod rogon ba sib ni be yim' ni bochan e
 garbeb ko taglul';
 fa be' ni be son ni ngan pi puluwon ko
 maruwel.
 3 Yug be cheal e pul u dakenag ma dakuriy fag ni
 gu be par ni gub fos;
 gubin e nep' ma be gafgow lanin'ug.
 4 Nap'an ni gu ra thig nga but' ni nggu mol, ma
 wun'ug e ke n'uw e nep';
 polo' e nep' ndagur ayal ni gu be yim' ni
 bochan ni mang e yigi rran.
 5 Bayngeg e ke sugnag e faki'ud;
 ya ke mada e malad riy;
 ni be ser e lla' riy nga but'.
 6 Be yan e rran ma dakuriy ban'en ni be lagan'ug
 ngay,
 be yan nib machreg nga ba rosom ko wup-
 mad.
 7 A Got, dab mu pag talin ni yafos rog e kemus ni
 ta'ab buchud i nifeng;
 ma felfelan' rog e ke taw nga tungun.
 8 Ga be guyeg e chiney, ma dab kum guyeg bayay.
 Bay mu gayeg ma kug thumur.
 9-10 Bod bangi manileng ni yan nge m'ay nga bang,
 be' nra yim' e dabki sul;
 ma pi'in yad manang ochen e go' yad ra pag
 talin.
 11 Danga'! Dabi yag ni gu th'ab gulungag!
 Kug damumuw ma ke buchbuchan'ug.

Thingar gu non.

- 12 Mangfan ni ga be tay e matnag rog?
Ga be leamnag ni gub mit e kan nu maday?*
- 13 Gu mol nga but' ni gu be guy rogon ni nggu toffan;
Gu be gay rogon ni nggu puf gow e amith.
- 14 Ma gur e ga be k'aring e tamdag ngog u malk'ay;
ga be k'aring e marus ngog ko pin'en ni ga be pilyeg e changar rog gu be guy
- 15 nge mada' ko ngiyal' ni kabfel' ngan uchuliyeg ngum'
ko bin ni ngu'ug par u lan e re dogur ney ni kari mogothgoth.
- 16 Ke mulan'ug; ke chuwan'ug ko yafos rog.
Mu chuw rog nggu par ni yigo' gag. Ya yafos rog e kem'ay fan.
- 17 Mang nrib ga'fan u wun'um e girdi'?
Mang ni ga ma yip' owchem ko pin'en ni yad ma rin'?
- 18 Ga ma fal'eg i yaliyrad ni gubin e kadbul ma ga sikeng nagraad ni gubin ngiyal'.
- 19 Mang ni dab mu fek owchem rog boch ngiyal' nge yag ni gu ful' nguwcweg?
- 20 Mang ni karmup owchem ngog, be magawon nigem e denen rog?
Mangfan ni ku gu mang tagil' e falmun rom?
Ar fani karug mang ba tomal ngom?
- 21 Dakriy bi'id ni ga ra n'ag fan e denen rog?

* **7:12 KAN NU MADAY:** Bay ko yat ni kakrom ni bogi kan nu maday e yima matangiyrad ya yad ra thay miyad gathay ban'en.

7:17 Psa 8:4; 144:3

Dab ku mu na'g u wun'um e kireb rog?
 Dabki n'uw nap'an mu gu wan nga low rog,
 ma bay um sap nigege ma ku gu thumur.

8

Bildad

- ¹⁻² Amog kam mu' ko gafadrag ni go' nifeng?
³ I Got e dar ma olobochiy e tin nib mat'aw;
 dariy bangiyal' nra pag i rin' e n'en nib
 mat'aw.
⁴ Dabisiy nike denen pifakam nib togopluw ngak
 Got,
 aram fan nike gechig nagrad nib m'ag nga
 rogon e kireb rorad.
⁵ Machane mu cheal e chiney ngam wenig ngak
 Got ni Gubin Rayag Rok;
⁶ fa'anra arfanam yul'yul' nge machalbog,
 me'ere bayib Got nge ayuwegnem,
 me fulweg gathon e tabnaw rom nga rogon ni
 aram puluwom.
⁷ Urngin e fla'ab nike thay u pa'am
 e dabi ta'reb rogon ko n'en nra pi' Got ngom.
⁸ A yigum changar bochingiyal' ko gonop ko pi
 kakrom;
 ma ga leamnag e pin'en nib riyul' ni fil e pi
 chitamangidad kakrom,
⁹ Yafos rodad e rib ngoch, ri dariy bochi ban'en ni
 gadad manang;
 gadad ma thumur ni bod e taglul' nma th'ab
 daken e fayleng.
¹⁰ Machane mu pag e pi'in gonop kakrom ngar
 llowan' nigege gur;

mmotoyil ko n'en ni u rogned:

- 11 “Dabiyag ni nge tugul e uchel u bang ndariy e ran riy;
dab ni pir'eg ko gin nde tamran.
- 12 Fa'anra m'ay e ran, ma uchel e som'on nra mororoy,
ko ngiyal' ni kayug ba'achig ndab ka'yag i fanay nga ban'en.
- 13 Girdi' nde nang Got e yad bod e pi uchel nem;
lagan' rorad e ra m'ay, u nap'an ni yad ra pagtalin Got.
- 14 Be pagan'rad ngabal' i gaf ni tafen e gonow.
15 Fa'an yad ra gif nga ba tafen e gonow, ma gur, ra duwgiliyrad ni dab ra thiggad?
Fa'an yad ra malle' nga bael' i tret, ma ra yuwegrad ngar sak'iygad?”
- 16 Girdi' nib kireb e ma for ni bod e pan u tamal',
ni bod e pan ni be yo'or i yan u daken e milay'.
- 17 Liknginrad e ma bachbach ko malang me l'ag nib nemow nga gubin e war.
- 18 Machane ga ra bukliyrad ngalang
ma dariy be' nra nang ni urmed u rom.
- 19 Errogon, kemus rogon e felfelan' rok e girdi' nib kireb;
ma aram me yib yu gu boch e girdi' nge fek luwanrad.
- 20 Machane Got e dariy e ngiyal' nra pag e pi'in yad ba yul'yul'
ara pi' e ayuw ngak e girdi' ni kireb.
- 21 Bayi pagem ngam minmin mag garus bayay,

²² machane bayi m'ay nagfan e pi'in yad
 bfananikayem,
 ma pi tabnaw rok e pi'in kireb e bay i may
 ngabang.

9

Job

- ¹⁻² Errogon, gubin e pin'ir ma go' kug rung'ag ko
 som'on.
 Machane bu uw rogon ba girdi' ni nge togo-
 pluw ngak Got u ba pa' i oloboch nge gel
 ngak?
- ³ Bu uw rogon me yag rok be' ni nge tugthin ngak?
 Rayag ni de'eriy bbiyu' e duwer
 ni dariy be' nrayag ni pi' e fulweg riy.
- ⁴ I Got e rib gonop ma rib gel gelngin;
 dariy be' nrayag ni nge chugur ni nge ta'reb
 gelngirow.
- ⁵ Yira gin ma ke mithmitheg e pi burey
 mu fithik' e damumuw me thirif e pi burey
 nem u but'.
- ⁶ I Got e ma pi' e durru' nge rurug e but';
 ma rurug e yuley i duga' nma dunubiy e
 fayleng.
- ⁷ Rayag ni taleg e yal ni dabki yib ngalang,
 nge t'uf ndabki mat ra'en nep'.
- ⁸ Dariy be' ni ayuweg Got i pithig radan e tharmiy
 ara yotyot keru' fare kan nu maday.
- ⁹ Got e the' e t'uf ngalan e lang — fare *Dipper*,
Orion, *Pleiades* nge pi t'uf nu yimuch.
- ¹⁰ Dabiyag ni ngad nanged fan e pin'en nib thum'
 ngaru' nma rin',
 nge pi maang'ang rok ni dabi mus.

- 11 Ra yan Got u chireg, ma dabyag ni ngguy.
 12 Ma fek e tin ba'adag, ma dariy be' nrayag ni taleg;
 ma dariy be' ni m'ath dugwan rok ni nge fith
 ngak ni nge ga'ar, "Ba mang e ga be rin'?"
 13 Damumuw rok Got e dar ma thil. Ke pirdi'iy e pi
 to'ogor rok
 nra ayuweged Rahab* ni fare kan nu maday
 ngar togopluwgad ngak.
 14 Ere bu uw rogon ni gu ra pir'eg e thin ni nggu
 fulweg lungun Got?
 15 Yug aray rogon nde buch e rog, ma kemus ni
 n'en nrayag
 ni nggu rin' e ngug wenig nigeg ngak Got ni ir
 e tapufthin rog nge runguyeg.
 16 Ma yug aram rogon, ma fa'anra pageg ni nggu
 non,
 ma dabi mich u wun'ug nra motoyil ngog.
 17 Ke pi' e yoko' ni nge gadeg nge maad'ad ngog
 nri dariy tapgin.
 18 Dabi pageg nggu fil e fan rog;
 ke suguy e yafos rog ko buchbuchan'.
 19 Gur nggu motogel? Nggu motogel ngak Got?
 Gur nggu fek nga tafen e puf oloboch? Rayag
 rok be' ni nge suruy nge yan ngaram?
 20 I gag e bfel' e rog ma gu ba yul'yul', machane
 lingan e thin rog e gawa bbuch e rog,
 ma gubin ban'en ni gu ra yog e gowa be sul
 nge togopluw ngog.
 21-22 I gag e bfel' e rog, machane dakriy fan u
 wun'ug.

* **9:13 RAHAB:** Ba kan nu maday ni bay ko yat ni be yip' fan gelngin e wagagey nge kireb.

- Ke chuwan'ug ko par. Dakuriy ban'en ni bay fan;
 demturug ko bfel' e rog ara ba kireb e rog; ma Got e ra thirifdad u but'.
- 23 Nap'an nra yim' be' nib tomgin ni be' ni bfel' e rok,
 me minmin Got.
- 24 I pi' Got e fayleng ngak e pi'in kireb.
 Me ma'ewntag gubin e pi tapuf oloboch.
 Ma fa'anra gathi Got e rin', me'ere mini' e rin'?
- 25 Be yan e rran u dakenag nib machrag, ma dariy reb e rran riy ni bfel'.
- 26 Par rog e be thumur ni bod rogon e bin th'abi machrag e bawoch,
 ni bod payngin ba eagle nike ngalol i yib nga daken ba usangi.
- 27-28 Fa'an gu ra siminmin ngguy rogon ni nggu pagtalin e amith rog,
 me sul gubin e gafgow rog ngog nge k'ar marus ngog;
 Gu manang ni Got e ke yuluy e kireb nga dakenag.
- 29 Ere fa'anra aram rogon nike mudugil nib buch e rog, ere mangfan ni ngku'ug athamgil?
- 30 Dariy bmit e sop nrayag ni nge chuweg e denen rog.
- 31 Ke yin'eg Got ngalan ba low nib to'ar ma ba sonogor,
 ma mus ko mad rog ma be sonogor ngog.
- 32 Fa'an mang e ba girdi' Got, ma rayag ni nggu fulweg lungun;

rayag ni gu warow nga kort nge mudugil e
aromow nib kireb e rok.

³³ Machane dariy be' nra yib nga thilmow —
dariy be' nra pufthin nagmow, I Got nge gag.

³⁴ Got, mu tal i gechig nige!

Mu tay urngin e pi morus rom u orel rog!

³⁵ Dagur tamdag. Arme nggu non
ni bochan e gumnang e n'en ni bay u lanin'ug.

10

¹ Ke ngochan'ug ko yafos rog.

Mmotoyil nggu weliy e tin dabug ngom.

² Got, dab mu gechig nige.

Mog ngog! Mang e kug buche?

³ Mog, mat'aw ni ngarim gafgow nige?

Ni ngam dabuy ban'en ni gur e mu sunumiy?

Ma ga siminmin ko pi liyab rok e pi'in kireb?

⁴ Ga ma guy ban'en ni bod ni gamad ma guy?

⁵ Gur, yafos rom e bod feni ngoch e yafos
romad'?

⁶ Me ere mangfan ni ga be fal'eg i gay gubin e pi
denen rog

ma ga be yaliy gubin thibngig?

⁷ Ga manang nde buch e rog,

ma dariy be' nrayag rok ni nge ayuwegneg u
pa'am.

⁸ Rifrifen pa'am e ngongliyeg me chamiyeg,

ma chiney e kagal raba' i pa'ef nir e nge
thangeg.

⁹ Kag manang ni mu sunumiyeg ko but';

ere ngkum masengseng nige ngkug sul ko
ab?

- 10 Gur e mu pi' gelngin e chitamag mu gu sum;
gur e mu chugliyeg u lan yin e chitnag.
- 11 Gur e mu ngongliy dowag ni mu tay e yil nge gaf
ngay
ma ga upnguy e yil ko ufin nge biyach.
- 12 Gur e ka mu pi' e yafos ngog nge t'ufeg ni
dabimus,
ma ayuw rom e ke teg ni gu bfos.
- 13 Machane chiney e kugnang ni ka aram nap'an i
yib
ni um mithag rog ni ga be leamnag ni ngam
gafgow nigeg.
- 14 Um yaliy ni ngam guy ko gu ra denen fa,
ya ngam siyeg ni ngam n'ag fan rog.
- 15 Yug nap'an ni gu ra denen, ma kug kireb u
wun'um,
machane nap'an ni gu ra ngongliy e tin
bmat'aw, ma dab mogneg nga fel'.
Kri kirban'ug ma ke li'eg e tamra'.
- 16 Fa'an gu ra ngongliy ban'en nge yan i aw nib
manigil,
mag tulufeg ni bod ba layon;
mus ko maang'ang ni ga ra ngongliy ni ngam
gafgow nigeg.
- 17 Gubin ngiyal' ma bay boch, ban'en ni ngam
togopluwnag ngog;
damumuw rom ngog e be gel i yan;
gubin ngiyal' ma ga be leamnag reb e cham ni
ngam tay ngog nib be'ech.
- 18 Got, mang ni mpageg ngan gargel nigeg?
Kabfel ni mang e gum' u m'on ni dawori guyeg
be'.

- 19 Ngggu wan u mayal nga low ni dab gu tal
e ta'reb rogon feni bfel' ko bin nda gu sum.
- 20 Gathi ke chugur nga tungun e yafos rog? Mu
pageg ngug par nma'agirag gag!
Mu pageg nggu felfelan' ko chingiyal'ney ni
kugub fos.
- 21 Ke chugur ni nggu wan ma dab kug sul bi'id
ngug wan nga ba binaw nib lumor ma ba
kireban'uy riy,
22 bbinaw ko lumor nge wagagey,
ko gin nib lumor e tamilang riy.

11

Zofar

- 1-2 Mog, dariy be' nra fulweg gubin e pi thin ney ni
dariyfan?
Mog, ra yo'or e thin ni yog be' me mat'aw riy?
- 3 Job, ga be leamnag ma dabiyag ni nggu fulweged
lungum?
Pi moning rom nir e ra m'aynag e thin u
langmad?
- 4 Ga be yog ni n'en ni ga be weliy e ba riyul';
ma ga be yog ni ga ba machalbog u mit Got.
- 5 Rug be athpeg ni mang e yigi fulweg Got lungum!
- 6 Ya ra yog ngom feni yo'or rogon e gonop;
bay boch ban'en ni kay gi to'ar ndabi dad e
llowan' rok e girdi' ngay.
Got e be gechig nagem ni ba'achig nga rogon ni nge
aw ngom.
- 7 Mog, rayag rom ni ngam pir'eg e tirok Got ban'en
nib to'ar?

- Rayag ni ngam pir'eg e gin ni mus gelngin e en
ni Gubin ma Rayag Rok riy?
- ⁸ Lan e tharmiy e gathi aram e gin ni mus Got riy,
machane dab mu dad ngay.
Got e manang fare fayleng ni tagil' e yam',
machane gur e damnang.
- ⁹ Feni ga' Got e ba ga' ko fayleng,
ma ba ga' radan ko day.
- ¹⁰ Fa'anra oloboch Got ngom nge fekem i yan ko
puf oloboch,
me mini' e bay u rom nra taleg?
- ¹¹ Got e manang ko mini' e pi'in ndariy ban'en ni
yad bfel' ngay;
be guy urngin e ngongol rorad nib kireb.
- ¹² Girdi' nib pinat e bay ra gonopgad
ko ngiyal' nra gargel e dongki ni malboch ma
ba mangmor fak.
- ¹³ Job, mu yal'uweg gumircha'em. Mu nameg Got.
- ¹⁴ Mu tay e kireb nge denen u orel ko tabnaw rom.
- ¹⁵ Me yag ni ku mu pug owchem ngalang nike
fel' dakenam bayay, ni gab mayluy ma dab
kumrus.
- ¹⁶ Ma aram e urngin e gafgow rom e bay i math-
math u lanin'um,
ni bod e lul ni sugbur nge thumur mi ni pag-
talin.
- ¹⁷ Yafos rom e bay i ga' ra'en ko yal' ni misiw',
ma pi awa nth'abi lumor u lan e yafos ra gal
ram'en ni bod ni puf e woch'.
- ¹⁸ Ga ra par nib pagan'um ma gabsug ko lagan';
Got e re yoror rom me pi' e toffan ngom.
- ¹⁹ Ma dab kumrus ngak e pi to'ogor rom;

ma bo'or e girdi' ni bay ur ninged e ayuw ngom.

²⁰ Machane pi'in kireb e bay u ra sapsapgad nike math e liyab rorad miyad pir'eg ndariy kanawo'en miyad thay. Ta'a re lagan' rorad e yam' ni nge taw ngorad.

12

Job

- ¹⁻² Errogon, gimed e gimed be yog lungun e girdi'. Gimed ra yim', me mathmit e gonop.
- ³ Gadad e ta'reb rogon e tin gadad manang; dariy ban'en ni gimed ba cheag riy ngog; go' yi manang urngin e pin'en ni kamogned.
- ⁴ Mus ngak e pi tafager rog ma ku gu mang bmakak'ar ngorad; yad be minmin ngog, ni yug aram rogon ni gub mat'aw ni dariy thibngig; ma immoy bingyal' nma fulweg Got taban e meybil rog.
- ⁵ Gimed e dawori aw e gafgow ngomed, ma be makakar'anmed ngog; ra be tuturpel be' mi gimed thuruy.
- ⁶ Pi'in ma moro'ro' u fithik' e yargal nge pi'in dar nanged Got e yad be par u fithik' e gapas, ni yug aram rogon ni gelingrad e kemang got rorad.
- ⁷ Bo'or ban'en ni gimed ra fil rok e arche' nge gamanman;
- ⁸ mu fithed gubin mit e yafos nu arow ngar filed ngomed; nge nig nu maday ngar tamilang niked gimed riy.

- 9 Go' yad manang ni pa' SOMOL e sunumiyrad.
10 Gubin ban'en nib fos ma bay u lan pa' Got;
 nge pogofan ko girdi'.
11 Teliy e ma sikengnag e thin nike rung'ag,
 ni bod rogon blothey nma ri' lamen e ggan.
12 Gonop nge tamilangan' e bay rok e pi'in ke ilal,
 ya ke n'uw nap'rad.
13 Ma Got e bay e gonop rok ma ba gel gelngin;
 ma ba tanom ma ir e manang.
14 Ra buthug Got nga but', ma mini' e rayag niki toy,
 me mini' e rayag rok ni pag e en Got e ke
 kalbusnag?
15 Ra kol Got e n'uw me fengfeng e nam;
 me pithig pa' riy me sugbur e nam.
16 Got e ba gel ma gubin ngiyal' nma par nib gel;
 en ni kan bannag nge en ke ban e go' yow bay
 u tan gelngin.
17 Ir e ma chuweg e gonop rok e pi tagagiyeg
 mma gagiyegnag e pi'in yad ma yog e thin
 ngu'ur ngongoliyed e ngongol ko balyang.
18 Ir e ma chuweg e pilung u tagil'rad nge kalbus
 nagrad;
 19 me sobut'nag e pi prist nge pi'in nib gel
 gelingrad.
20 Ma th'abgulungan e pi'in nib pagan'uy ngorad,
 mma chuweg e gonop rok e pi'in pi'lal.
21 Ma dariyfannag e pi'in bay gelingrad
 ma moseg gelngin e pi tagagiyeg.
22 Ma pi' e tamilang ko yungin nib rimug ni yam'.
23 Ma gelnag e pi nam nge gilbuguwrad,
 ma ir e ma waer nagrad nge thirifrad u but'.

- 24 Ma balyangnag e pi'in ma yog e thin rorad
me pagrad ngu'ur derawgad nike minan'rad
ma ka ra maloggad;
25 yad be gorbal u fithik' e lumor ma yad be
thigthig ni bod e chingaw.

13

- 1-2 Gubin ni gimed be yog, ma go kug rung'ag.
Gu be nangfan ni gubin; gumnang urngin e
tin gimed manang.
Gathi gimed ba lloan' boch rog.
3 Machane Got e gu be tugthin ngak, gathi gimed;
gu ba'adag ni nggu malu'eg thingow Got u
salpeg.
4 Gimed be upunguy fanamed minan' ko mululu-
fith l'ugun romed';
gimed bod e togta ni dabiyag ni nge golnag be'.
5 Mu th'abed gulungmed, ma sana ra leamnag be'
ni gimed ba gonop!
6 Mmotoyilgad nggu weliy salpeg.
7 Mangfan ni gimed be ban?
Gimed be finey ma pi mululfith l'ugun romed
nir e ra fel' rogon Got riy?
8 Gimed be guy rogon ni ngam yororgad rok Got?
Gimed e nga mu pithiged e oloboch rok u
kort?
9 Fa'anra fal'eg Got i yaliymed, ma gur, ra pir'eg
ban'en ni bfel'?
Gimed be leamnag mra yag romed ni ngam
ban niged Got ni bod ni gimed ma bannag
e girdi'?
10 Yug errogon ni der m'ug ni gimed ba lanyan',

- machane ra puwan' ngomed,
 11 ma feni gel gelngin e gimed ra dugow ngay.
 12 Pi thin romed e ba m'ayfan ni bod e awat;
 pi tugthin romed e ba me'waer ni bod e thib'
 nni ngongliy ko but'.
 13 Dab ku mu nonad nggu non,
 mu paged fan ngog e tin nra yib riy.
 14 Ku gu duwgiliy u wun'ug ni nggu pagfan e
 pogofan rog.
 15 Ke mulan'ug ko gubin, are fa'anra thang Got e
 fan rog ma ridi'in?
 Nggu wan gu weliy lanin'ug ngak.
 16 Ya yug dab nnang me ayuwegneg, ni bochan e
 kug pagfan e marus ku gu weliy lanin'ug
 ngak,
 ya aram rogon ndriy be' nib kireb nrayag ni
 nge sabliy Got.
 17 Ere mmotoyilgad nggu weliy nib tamilang.
 18 Kug fal'eg rogog ni nggu weliy lanin'ug,
 ni bochan e gu manang ni bfel' e rog.
 19 Got, ka mub ni ngamog ni gag e guba kired?
 Fa'anra er rogon, ma dakriy ban'en ni ngog,
 kefel' nggum'.
 20 Siro' ngom, nggu ning l'agruw i ban'en ngom;
 ma fa'anra bm'ag u wun'um
 ma dabkug guy rogon ni nggu mith rom;
 21 mu tal i gechig nigeg, magtal i dili'yeg ko
 morus.
 22 Got, mu non nsom'on, mu gu fulweg lungum.
 Ara mu pageg nggu non, ma ga fulweg lungug.

- 23 Bogi mang e denen rog? Mang e pi kireb ni kug ngongliy?
Mang e ku gu rin' ni ka ni oloboch ngog riy?
- 24 Mang ni ka mu fek owchem rog?
Mang ni ka mu teg ni gowa gu ba to'ogor?
- 25 Gimed be guy rogon ni ngam k'aringed e morus ngog? Ya gag e dariy rogog ngabang ya gu bod ba gaf i yuwan e gek'iy;
gimed be cham nga bochiyang i chabung.
- 26 Ka mu tay nga babyor urngin e kireb rog,
ni mus ko pin'en ni u gu rin' ni ku gub pagel.
- 27 Ka mu chennag rifrifen eg;
ma ka mup' owchem nga gubin yay ni gu ra yif' eg,
mus nga luwan eg mag be fal'eg i yaliy.
- 28 Aram fan ni ku gu puth nga but' ni bod e gek'iy nike gaen,
fa ba wuru' e mad nike longuy e ngal.

14

- 1 Gadad gubin nni gergelegdad ni gadad ba me'waer ma dariy gelingdad.
Yafos rodad e ba ngoch ma ba sug ko oloboch.
- 2 Gadad ma ilal ngad mororaygad ni bod feni pay nma mororay e flores;
gadad ma ling ni bod e taglul'.
- 3 Got, mog ka ga ma guyeg,
ni ngam fekeg nga tafen e puf oloboch ngam pufthin nageg?
- 4 Dariy ban'en nib be'ech nrayag ni yib rok ban'en ni bod feni alit e girdi'.

- 5 Ra be' ma kan mu' i duwgiliy n'umngin nap'an e
 yafos rok —
 urngin e pul ni nge par nib fos.
 Ka mu duwgiliy kamta', ni dabkiyag i thilyeg.
- 6 Mu fek owchem romad ma ga pagmad;
 mu pagmad nggu felfelan'gad ko biney e tami-
 lang nib mo'maw' e par riy, ni fa'anra yag
 romad.
- 7 Dabi mulan' ba ke gek'iy ni kan th'ab nga but';
 ya rayag ni thay e nof riy ngki tugul.
- 8 Ni yug aram rogon nike kakrom likngin,
 ma ke yim' e bulbul riy u fithik' e but',
 9 ya yira tarannag me thay e nof riy ni bod ba
 ke gek'iy ni ka fini tugul.
- 10 Ba girdi' e ra yim' ma kemus e yafos rok aram;
 ra yim' ma aram e ke yan ngan?
- 11 Bod yu pa' i lul' ni m'ay e ran riy, nge pi lipath ni
 mlik',
 12 ra yim' e girdi' ma dabki fos.
 Dabkiyag nra odgad ko ngiyal' ni kabay lanelang;
 dabra rbitbitgad ko binem e mol ni kar ted.
- 13 Gu be athpeg ni yigum mithageg u lan e fayleng
 ko yam';
 nggu par ni gu be mith nge taw ko ngiyal' nike
 m'ay e damumuw rom,
 ma ga duwgiliy bangiyal' ni ggub ngan'um.
- 14 Fa'anra yim' be', ma gur ku rayag ni ngki fos
 bayay?
- Machane gag e bay gu sonnag e ngiyal' ni bfel',
 nggu son nge chuw e ngiyal'ney nib gafgow.
- 15 Ma aram e bay mu pong, mu gu fulweg,

- ma bay gu fel' u wun'um, i gag e en ni mu sunmiyeg.
- 16 Ma aram e bay mu fal'eg i yaliy gubin yay ni gu ra yif' eg,
ma dab kum tay fenamyang ko pi denen rog.
- 17 Bay mu n'agfan u wun'um ma ga pag ndab kum tafinaynag;
bay mu upunguy gubin e kireb ni ku gu rin'.
- 18 Bayi taw nga bingyal' nra muchubu' e burey ma yungi war e ra n'ag gil'.
- 19 Ra chub'iy e ran e pi war nga but',
ma n'uwan gel e ra un e but' ngay;
ere kam chuwegan' e girdi' ko yafos.
- 20 Ka mu gel ngomad ka mu chuwegmad ni dabkug sulod;
yam' e thiliyeg owchemad.
- 21 Pifakmad e yira yog e sorok ngorad u ban'en,
machane gamad e dakriy e n'en nra rin' ma gamad nang,
ma ngiyal' ni kan dariyfan nagraad e dabnog ngomad.
- 22 Kemus ni go' amith u dowmad e gamad be thamiy
nge gafgow ni be tay lanin'mad.

15

Bin l'agruw e welthin

(15:1–21:34)

Elifaz

- 1-2 Job, pi thin nir e dariy fan! Thin ni dariy rogon!
- 3 Dariy be' nib gonop nra non ni bod gur
ara i bigbigiy ir ko thin ni dariy rogon.

- 4 Fa'anra mang e yira fanay e tin ga be yog, ma dariy be' nra yib madgun Got u wan';
ma ku dariy be' nra meybil ngak.
- 5 Fanam kireb e be gagyel ko thin rom;
ga be guy rogon ni ngam mith nga fon e thin
ni bfel' nifngin.
- 6 Dariy fan ni nggu turguy e kireb rom;
ya gubin bug e thin ni kamog e ke turguy e
gechig rom.
- 7 Mog, ga be leamnag ni gur e en som'on nni gergel
nigem?
Mog, ummoy u rom ko ngiyal' ni i sunumiy
Got e pi burey?
- 8 Mog, um rung'ag e pin'en ni i tanomnag Got?
Mog, i gur e sum e gonop ko girdi' rom?
- 9 Dariy ban'en ni gamanang ni dagnanged.
- 10 Gonop romad e gu filed rok e pi pumo'on nike
mat lolugrad –
ni pi'in yad ba ilal ko chitamam.
- 11 Mog, pi fnow rok Got ngom e yug ba achig u
wun'um,
nge pi thin nib sumnguy ni yibe yog ngom?
- 12 Ke puw dakanam ma kam sap i damumuw
ngomad.
- 13 Kam damumuw ngak Got ma kam togoplw
ngak.
- 14 Rayag ni nge par ba girdi' nib machalbog?
Rayag ni nge mat'aw be' ngak Got?
- 15 Mangfan, ya Got e mus ko pi engel rok ma ku der
pagan' ngorad;

mus ngorad ma ku dar machalboggad u
p'eowchen.

16 Gadad e gadad ma unum e kireb ni gowa ran;
erregon, gadad ba kireb; dariy ban'en ni
gadad bfel' ngay.

17 Job, ere mmotoyil ko n'en gu manang.

18 Pi'in ba gonop e ka ra filed e tin riyul' ngog
ni ka ra filed rok e pi chitamangirad kakrom,
ma der mithaged buchu'uw riy.

19 Nam rorad e da immoy e milekag riy;
da immoy be' riy nra waliyrad nga orel rok
Got.

20 Be' nib kireb nma gafgownag boch e giridi'
e bayi gafgow u n'umngin nap'an e yafos rok.

21 Bayi rung'ag lungun e morus ni be gogo' ngalan
tel,
me og e moro'ro' ngak ko ngiyal' ni be leam-
nag ndariy ban'en nra buch rok.

22 Dakuriy rogon me thay u pa' e lumor,
ya bay bang i saydon u bang ni be sonnag ni
nge thang e fan rok,

23 ma pi arche' ni *vulture* e yad be son ni ngar
longuyed e ldow rok.

Ma manang ni pi rran ni kabay ko yafos rok e go'
ba lumor;

24 ma riya' ni bod ba pilung nib gel gelngin,
e be sonnag ni nge og ngak.

25 Ireram e tin wa'athan e cha'
nra i sakleg pa' ngak Got,
ma be dariyfannag e En ni Gubin ma Rayag
Rok.

- 26-27 Cha'nem e ba tolangan' ma ba tatogopluw;
 be tining ngalang e *shield* rok ni kari gelnag
 laniyan'
 me mil i yan ni nge cham ngak Got.
- 28 Ireram e re mo'on ni kol e pi binaw u fithik' e
 mael
 me fek e pi naun nike mil e pi'in taferad,
 machane bayi gathay e mael e pi binaw nem
 nge pi naun nem.
- 29 Dabyag ni par nib n'uw nap'an nib yo'or ban'en
 rok;
 dariy ban'en ni fen nra par nib n'uw nap'an.
 Mus nga fon u but' mra m'ay ngabang,
³⁰ ma dabithay u pa' e lumor.
- Bayi par ni bod bake gek'iy
 nike urfiy e nifiy papa'ngin,
 ma ke rurug e nifeng e flores riy kem'ay.
- 31 Fa'anra rib balyang ni tin kireb e be pagan' ngay,
 ma aram e puluwon ni yira pi' ngak e kireb.
- 32 Ra daworitaw ko nep' rok me mororoy,
 ni bod ba pa' i gek'iy ni dabkisol nge
 galunglung bayay.
- 33 Bayi par nike bod yu pa' i *grape* nike mulmul
 wom'ngin ndawori lol;
 ma bod ba ke gek'iy ni *olive* nike munugun e
 flores riy.
- 34 Pi'in ndariy fan Got u wan'rad e dabi yib e pi'in
 owcharad,
 ma pi naun nni toy u fithik' e sasalap e ra
 mogothgoth ko nifiy.
- 35 Irera' e girdi' nma leamnag e kireb ma yad ma
 rin' e kireb.

ma ba sug gum'ircha'rad ko sasaliyab ni gubin ngiyal'.

16

Job

- ¹⁻² Kug mu' i rung'ag e tinir e thin;
ayuw ni gimed be pi' e go' gafgow e bay riy.
- ³ Ngam welthingad i yan ndab kum talgad bi'id?
Gubin ngiyal' ma der aw e thin u puluwomed
nga but'?
- ⁴ Fa'an mang e gimedgag ma gag e gimed,
mra yag ni nggog urngin e tin gimed be yog.
Rayag ni nggu gochum u fithik' e gonop
mug welthin ngomed ngam limochgad nga
lungug.
- ⁵ Rayag ni nggu pi' e athamgil nga lanin'med ko
fonow
ma dab gu tal ko welthin nge fel' lanin'med.
- ⁶ Machane dariy ban'en ni gu ra yog nra yib angin,
ma gu ra th'ab gulungag ngug par ma dabi
gapas e amith rog.
- ⁷ Got, kam m'aynag gelngig;
kam pag chon e tabnaw rog ka ni thang e fan
rorad.
- ⁸ Ka mu achathaliyeg; i gur e to'ogor rog.
Ku gu par ni go' biyach nge yil,
ma ke leamnag e girdi' ni ireram e pow riy nib
buch e rog.
- ⁹ Ke popofeg Got nga but u fithik' e damumuw;
be gatfiy lanmit ngog u fithik' e fanenikan.
- ¹⁰ Be girig e girdi' ngog;
kar longobiyedgag ni yad be batnag owcheg.

- 11 Ke pi'eg Got ngalan pa' e girdi' ni kireb.
- 12 Ug par u fithik' e gapas,
machane me malle' Got nga k'ongag
nge pirdi'iyeg nggu masengseng.
- Ke teg Got ni be folmun ngog
13 be pag e gan e gat'ing ngog u gubin raba' —
ni be kurufeg e pi gan e gat'ing nem gu be
maad'ad riy;
ma dariyfan ni aram rogon ya bochu'uw ni
nge runguyeg ma dariy.
- 14 Ke maad'ad ngog u bayay ngu bayay;
be cham ngog ni bod ba salthaw nike man
lolgen ko damumuw.
- 15 Gu be mowaw ni ku gun' e mad nni ngongliy ko
tutuw,
ni ku gu par u roy u fithik' e ab ni ku gu waer.
- 16 Ku gu yor gu yor ke row owcheg,
ma ke thow lan owcheg nike burog,
17 machane dawor gu gad pa'ag ngak be' ni
nge buch e rog riy,
ma meybil rog ngak Got e ri sum u ngorn-
goreg.
- 18 Fayleng, dab mu mithag e pi kireb ni ka ni rin'
ngog!
Ma dab mu thang lungug ni gu be ning e tin nib
yal'uw!
- 19 Bay be' u tharmiy
nra fol ngog nge n'uf e rog.
- 20 Pi fager rog e karbarba' nixedgag';
lan owcheg e be map' e lu' riy ngak Got.
- 21 Gu ba'adag ni nge wenig nige be' ngak Got,

- ni bod be' ni be wenignag ba fager rok.
 22 Ya be yan e duw u dakenag e chiney,
 ma aram e gu be yan ko fare kanawo' ni dab
 ku gu sul.

17

- 1 Ke chugur nga tungun e yafos rog. Ke mo'maw'
 ni nggu pogofan;
 ke gonowrug u puluwog kemus ni ba low e be
 son nigeq.
- 2 Gu be guy feni almirin ni be moning nigeq e girdi'
 ni gubin.
- 3 Got, gu be riyul' ko tin gu be yog mu fanay e thin
 rog.
 Dariy be' nra fol ngog ko tin gu be yog.
- 4 Ka mu ning laniyan'rad da ku ra nanged e tin ni
 bfel';
 are dab mu pag ngar gelgad ngog.
- 5 Ba tabnathin ni yima yog nra bannag be' e fager
 rok ni bochan e salpiy,
 me aw e gafgow riy ngak pifak.
- 6 Ma chiney e ke cheal e girdi' ka ra tabnathin
 nignedgag;
 yad be thuw nga dakenag.
- 7 Gafgowan' rog e bayi ning owcheg;
 pa'ag nge eg e kema' ngabang.
- 8 Pi'in yad be yog ni yad ba yul'yul' e ka ra ngatgad,
 ma go' ka ra turguyed ni gag e dagnang Got.
- 9 Pi'in yad ma leamnag ni bfel' e ngongol rorad
 e ka ra tared u wan'rad ni yad e ba sororad.
- 10 Machane fa'an yad ra yib ni yad gubin ngar
 sak'iygad nga p'eowcheg,
 ma dariy ta'abgayad ni gu ra yog nib gonop.

- 11 Pi rran rog e ke thumur; pin'en ni ug leamnag e de yag;
dakuriy ban'en ni be lagan'ug ngay.
- 12 Ma pi fager rog e yad be yog nnep' e aram e rran;
yad be yog nike chugur e tamilang,
machane gu manang ni ku gu bay u fithik' e lumor.
- 13 Fayleng ni tafen e pi'in karm'ad e kemus e chin'en ni ka be legan'ug ngay,
ni aram e gin bay gu pageg riy nga but' nggu mol u fithik' e lumor.
- 14 Bay gu pining fare low ko yam' ni chitamag,
ma pi fakl'ud ni yad be longuyeg
e bay gog ni yad e chitinag nge pi walageg ni ppin.
- 15 Bu uw e gin ka bay ban'en riy ni ku ra lagan'ug ngay?
Mini' e be guy ban'en ni nge lagan'ug ngay?
- 16 Lagan' e dabi un ngog
u nap'an ni gu rayan nga'ar ko fayleng ni tafen e yam'.

18

Bildad

- 1-2 Job, mog dabyag ni nge th'ab e girdi' ni bod gur gulungan?
Fa'an ga ra tal ngam motoyil, ma rayag ni nggu nonad ngom.
- 3 Mang e n'en ni ka mu leamnag me lungum e gamad bod feni aliliy e garbaw?
- 4 Ga be gelnag e gafgow rom ko damumuw ni ga be tay'.

- Gur, yira chuw u daken e fayleng ni bochan e kam damumuw?
 Gur, bayi mithmitheg Got e burey ni bochan e nge fal'eg lanin'um?
- ⁵ Magal rok e en nib kireb e bay nthang;
 ma dakuriy bi'id ni ku ra af.
- ⁶ Re magal ni bay u lan e *tent* rok e bayi math.
- ⁷ Immoy nib mudugil e yan rok, ma chiney e be doldol';
 ke paraw – ngongol rok e ke gafgownag.
- ⁸ I yan ngalan bangi nug, me mit e rifrif u ay;
⁹ me mit ay ko wup ni daki thay.
- ¹⁰ Ma bay ba tafich ni kan mithag u daken e but';
 ma kan fal'eg rogon ba wup kan tay nga kanawo' rok.
- ¹¹ Ma marus e ke liyeg ni be sonnag;
 gubin ngiyal' nra yif' ay ma be lek e marus.
- ¹² Immoy ni bfel' rogon, ma chiney e be yan nib mak'iy;
 ma ba sak'iy e riya' ni be son u barba' i cheren.
- ¹³ Ba m'ar ni ubchiya' e ke fanay downgin
 nike k'aring e malad nga pa' nge ay.
- ¹⁴ Ka ni chuweg ko fare *tent* ni i par riy nib pagan',
 ma ka ni girengiy i yan nga mit fare Pilungen e Yam'.
- ¹⁵ Chiney e demturug be' mra par u lan fare *tent* rok –
 u tomuren ni ka ni wereg e falay riy ni *sulfur*!
 *
- ¹⁶ Pi lik'ngin nge pa'ngin e go' ke mororoy ke mlik'.

* **18:15 SULFUR:** Bmit i falay kakrom yima be'echnag e senggil ni ku'un tayam' riy nge chuw bon.

- 17 Ke math murung'agen u gubin yang;
ma dakuriy be' ni ku ra yib ngan'.
- 18 Bay ni tuluf nge yan nga wuru' e nam rok e pi'in
kabfos,
bay ni tuluf ko tamilang nga fithik' e lumor.
- 19 Dariy be' ni owchen, ma dariy be' rok ni kabfos.
- 20 Gubin e girdi u lan e ngek nge mada' ko ngal e
yad ra rung'ag e tin ke buch rok
e go' yad ra dada' miyad t'on ni marus.
- 21 Ireram wa'athan e pi'in kireb,
wa'athan e pi'in ndariy fan Got u wan'rad.

19

Job

- 1-2 Mang ni gimed be gafgow nigeg ko thin ni
gimed be yog ngog?
- 3 Dawor mtalgad i yog e thin nib kireb ngog,
ma damur tamra'gad ni gimed be kirebnag
lanin'ug.
- 4 Fa'an gomanga riyul' ni kug ngongliy e kireb,
ma be mang e ra rin' ngomed?
- 5 Gimed be finey ni gimed bfel' ngog,
ma kam fineyed ni gafgow nike yib ngog e be
micheg nriyul' ni kug ngongliy e kireb.
- 6 Damur guyed ni Got e ir e ke rin' e ren'ey ngog?
Ke tay e wup ni nggu aw ngay nge koleg.
- 7 Ku gu tolulnag nike gafgow nigeg, ma dariy be' ni
fulweg lungug;
ku gu tolul ngalang, machane dariy ban'en
nike yal'uw.
- 8 Ke ning Got e kanawo', ndabkiyag ni nggu thu-
mur riy;
ke mithag e biroge kanawo' u fithik' e lumor.

- 9 Tirog ban'en ni immoy ni pire' e ke fek rog ni gubin,
ma ke kirebnag thig.
- 10 Ke pirdi'iy gubin yang u dowag.
Ma pagan' rog e ke pug lik'ngin ngalang
ke pageg ni nggu mororoy nggum'.
- 11 Got e ke damumuw ngog ke togopluw ngog nib gel merin;
ke teg ni gowa gag e bin th'abi ga' e to'ogor rok.
- 12 Ke l'oeg e pi salthaw rok ni ngar chamgad ngog;
kar kired luwrad nib liyeg e tent rog ni ngar koled gag.
- 13 Got e ke pingeg gathon e tabnaw rog ka ra dabuyedgag;
pi'in yad manangeg e ke par ni gowa der nanged gag;
- 14 girdi' rog nge pi tafager rog e dakurmoyed.
- 15 Ma pi'in urbad nga tafnag e kar paged talig;
ma pi ppin nma ayuweg e maruwel u tabinaw rog e kar pired ni susun e dar nanged gag ni gowa gu be' u bang.
- 16 Ra gu pining reb e tapigpig rog ni pumo'on ma dabi non,
ni mus ko ngiyal' ni gu be wenig ngak ni nge ayuwegneg.
- 17 Le'engig e dabkiyag ni par nga bon langag,
ma pi walageg ni pumo'on e der chugur bagayad ngog.
- 18 Pi'in bitir e yad be darifan nigeg ma yad ra guyeg miyad minmin.
- 19 Pi'in nri gamad ba pach e yad be changar ngog ni kar sonogorgad;

pi'in nri yad ba t'uf rog e kar togoplugad
ngog.

20 Kug par ni go' yil nge biyach;
be chugur ni nggum'.

21 Gimed e tafager rog! Mu runguyed gag!
Ya ke gad Got pa' ngog kug aw nga but'.

22 Mang ni ngar mu gafgow niked gag ni bod nike
rin' Got ngog?

Dawori gaman e gafgow ni kam ted ngog?

23 Ku gum' ni bochan ni yigi par u wan' be' e pi thin
rog ney,
nge yoloy ngalan ba kaen e babyor!

24 Ara ker nga daken e malang,
nge yoloy nge par ndabki chuw.

25 Machane gu manang ni bay be' u tharmiy
ni bay yib u tomur nge ayuwegneg.

26 Yugu ra longuy e liliy e ren'en ndowag ney nge
mogothgoth,
ma ri gu ra guy Got ni ku gu bay u lan e re
dogur ney.

27 Nap'an ni gu ra guy nga owcheg,
ma be' ni gamow manangmow.

Ke mulan'ug ya ke lungumed,

28 "Urrogon ma gadad gafgownag?"

Ka mu gayed e tawey riy ni ngam gafgow
niged gag.

29 Machane chiney e ngam tamdaggad ko saydon,
ni saydon nma fek fare damumuw rok Got i
yib ni gechig ko denen,
ni fan e ngam nanged ni bay be' nma pufthin.

20

Zofar

¹⁻² Job, ka mu k'aring e damumuw ngog. Dabkiyag
ni nggu kadan'ug ni dab gu fulweg lungum.

³ N'en ni ga be yog e be kun ngog,
machane gu manang e fulweg riy.

⁴ Ri gamnang ni kab kakrom,

ni kanap'an ntay e girdi' nga fayleng,

⁵ ma dariy reb e girdi' nib kireb nike par nib
felfelan' nib n'uw nap'an.

⁶ Sana mang e ra gilbugwan nge yan feni sorok nge
mada' ngalan e lang,

ni kari gilbugwan ke dad lolugen ko
manileng,

⁷ machane bayi un ko nifeng bod e fiyath.

Pi'in yad manang owchen

e bay i balyangan'rad ko uw e ke yan ngay.

⁸ Bayi m'ay ngabang ni bod ba lik'ay, ni bod nni
pilyeg e changar rok be' nge guy ban'en
nnep',

ma dab kuniguy bi'id.

⁹ Bayi may ngabang nge chuw ko gin i par riy;

¹⁰ ma pifak e bay ra fulweged labgen e tin nni
iring rok e pi gafgow.

¹¹ Downgin e immoy ni kab pagel ma ba gel,

machane dabi n'uw nap'an ma bayi ngal' ni
ab.

¹²⁻¹³ Tin ba kireb e rib fel' lamenu langan

ra tay bochu lan lugun ni ngi i fal'eg lamenu
l'ugun.

¹⁴ Machane lan yin e ra pig fapi ggan nge mo'oy riy,

- ni bod feni mo'oy e yub.
- 15 Fare mo'on ni kireb e sul u lugun nga but' e pi felel' ni i iring;
Got e ra sulweg rok, ni aram rogon ni sulweg u lan e yal rok nga but'.
- 16 N'en nike ful' be' nib kireb e bod e yub;
ra yim' riy ni bod nike k'ad ba porchoyog ni bay e yub rok.
- 17 Dabi par nib fos nge guy e lul' ni gagep ko *olive* ara yu pa' i lul' ni be yan ni milik nge *honey*.
- 18 Ri bayi digey urngin e pin'en nike muruwliy;
ma dariy bangiyal' nra felfelan' ko fla'ab rok,
19 ni bochan e i gafgownag e pi'in gafgow ma i fek owchen u dakenrad.
ma i leag e pi naun ni gathi ir e toy.
- 20 Dariy bangiyal' nra tal ko chogow.
- 21 Nap'an nra abich ma dakuriy ban'en nra magey.
Machane chiney e bayi mus e fla'ab rok.
- 22 Nap'an ni kari yani tun tolngin e fla'ab rok
ma ke madle' u tan malngin e gafgow nike yib ngak.
- 23 Mu pag nge kay gubin e tin ba'adag!
I Got e bayi gechnag u fithik' e puwan' nge damumuw nib gel.
- 24 Nap'an nra guy rogon ni nge mil u bangi saydon ni wasey,
ma ba nguwalen e gat'ing ni *bronze* e ra aw ngak nge thig nga but'.
- 25 Me aw gan e gat'ing ngak nge yan i bogor u barba' rok;
ni be lul' racha'en u nguwalen fare gan e gat'ing ni be galgal ra'en,
me m'ag e morus.

- 26 Ke mogoth gubin e chubgil rok;
 ma ir nge chon e tabnaw rok e yad be yik'
 u ba nify ni gathi girdi' e k'oreg.
- 27 Tharmiy e dag e denen rok e re mo'on ney,
 ma fayleng e be micheg nib buch e rok.
- 28 Urngin e pi fla'ab rok ni bay ni gathay
 u fithik' e damumuw rok Got.
- 29 Idera' e n'en nra machda'nag e girdi' ni kireb,
 ni aram e n'en nike duwgiliy Got nga daken-
 rad.

21

Job

- 1-2 Mmotoyilgad ko n'en ni gu be yog;
 karimus rogon e ayuw ni gu be ning ngomed.
- 3 Mu pagedgag nggu non nggu mu'
 mfin um moning niced gag.
- 4 Gathi gu be togopluw ngak e girdi';
 bay fan ni dabkiyag ni gu kadan'ug.
- 5 A mu yaliyed ya'ag. Ke m'ay e thin
 u langmed ngabang fa dawo'?
- 6 Gu ra leamnag e n'en ke buch rog,
 me balyangan'ug, ngi i m'urm'ur' yileg.
- 7 Mang nma tay Got e girdi' ni kireb ni dab rmad',
 ngu'ur pilibthirgad ma be fel' rogorad?
- 8 Me yib pifakrad nge pifak pifakrad,
 nge n'uw nap'rad ngar guyed gubin pifakrad
 ni ka ra ilalgad.
- 9 Ma der pag Got e riya' ngalan e tabnaw rorad;
 dariy bingyal' nra pired u fithik' e marus.

- 10 Aram rogon, pi garbaw rorad e gu yad be diyan
ni dariy reb i pifakrad ni be yim'.
- 11 Be milmil pifakrad ma yad be fafal ni bod pifak
e saf
12 ma yad be churu' ko musik ni *harp nge flute*.
- 13 Yad be par u fithik' e gapas
ma ba munguy e yam' nra ted nda ur gafgow-
gad.
- 14 Pi'in kireb e yad be yog ngak Got ni nge pagrad
ngu'ur pired rorad;
daburad ni ngar nanged e n'en ni ba'adag Got
ni ngar rin'ed u lan e yafos rorad.
- 15 Yad be tafinaynag nde t'uf ni ngan pigpig ngak
Got
ma ku dariy fel'ngin ni ngu'un meybil ngak.
- 16 Yad be yog ni be yan i aw e tin yad be muruwliy
nga tagil' ni bochan gelngirad,
machane binem e tafinay ni yad be tay e der
puluw u wun'ug.
- 17 Mog ka'an thang bi'id e magal rok be' nib kireb?
Ma gur ba' bagyad ni mada'nag e riya'?
- Gur ka'a gechignag Got e pi'in kireb u fithik' e
damumuw
18 ara thoyrad ngar uned u fithik' e nifeng ni
bod e chabung nike mlik,
fa bod e fiyath ni un ko yako'?
- 19 Gimed be yog nma gechignag Got ba bitir ni
bochan e denen rok e chitamngin.
Danga'! Ngan pag Got nge gachignag e pi tadenen;
ni bochan e yad e denen rorad.

- 20 Ngan pag e pi tadenen nge mang yad e ra
chibiyed e gechig rorad;
ngan pagrad ngar thamiyed e damumuw rok
Got ni Gubin ma Rayag Rok.
- 21 Nap'an nra mus e yafos rodad,
ma gur, rib ga'fan u wan'dad ko ba felfelan'
pifakdad fa dangay?
- 22 Rayag ni nge fil be' ban'en ngak Got,
ni ir e ma pufthin ni mus ngak e pi'in nib
tolang e liw rorad?
- 23-24 Boch e girdi' e yad ma par ndariy e m'ar rorad
nge mada' ko rofen ni ngarm'ad;
yad ma yim' nib felfelan'rad ma bmunguy
lanin'rad,
ma bfel' rogon fithik' i dowrad.
- 25 Ma boch e girdi' e dariy buchu'uw i felfelan'
rorad;
yad ma par u fayleng ngarm'ad nib buchbuch
lanin'rad.
- 26 Machane yad gubin ni go' yad ma yim' ngan
k'eyagrad;
nge longuyrad e faklud'.
- 27 Gu manang ni gimed be leam nigege nga dalib.
- 28 Gimed be fith ni be lungmed, "Bu uw e naun rok
fa pi'in ba ga' farad e chiney,
fa pi'in ba kireb ngongolrad?"
- 29 Moged dawor mu nonad ngak boch e girdi' ni
yad ma milekag?
Dam nanged rogon e pi thin ni yad ra sul
miyad weliy?

- 30 Rofen nra damumuw Got ni nge gechig,
e pi'in kireb e yad e gubin ngiyal' ni yima digeyrad.
- 31 Dariy be' nma yip' nga owchen be' nib kireb e kireb rok
ara fulweg taban ngak urngin e tin ke kireb-nag.
- 32 Nap'an ni yira fek i yan nga taliw,
ko low rok ni yibe matanagiy ni bfel' rogon,
33 ma bukun e biyu' e girdi' ni yad ma un ko yan nga taliw,
ma mus ko but' ni yira yin' nga daken ma ba sumnguy u daken downgin.
- 34 Me gimed! Gimed be guy rogon ni ngam fal'eged lanin'ug ko thin ni dariy gam'ingin!
Gubin e fulweg ni gimed be pi' e go' ban!

22

Bin dalip e welthin
(22:1–27:23)

Elifaz

- 1-2 Gur bay be', nib th'abi gonop,
ni gomang e bay angin ngak Got?
- 3 Gur tin ga be rin' nib mat'aw e be yib fel'ngin ngak Got,
fa gur fa'anra um par ni gab yal'uw ma bay buchu'uw i ayuw riy ngak?
- 4 Gathi bochan e bay madgun Got u wun'um
aram fan ni be puwan' ngom ma be fekem i yan ko pufthin.
- 5 Danga', ya bochan e kay gi yo'or e denen rom;
bochan urngin e kireb ni ga be ngongliy.

- 6 Um fek e mad rok be' ni walagem ngam pag ndakuriy e mad ni nge yin',
ni nge yan nga puluwon e salpiy rom ni fek ni ku ra sulweg ngom.
- 7 Dam pi' e ran ko pi'in ka ra magaergad,
ma ga siyeg ni ngam pi' gan e pi'in karm'ad ko bilig.
- 8 Um maruwel nga gelngim nge liw rom
ni nge milsuwon fare but' ngom ni ga'ngin.
- 9 Gathi kemus ni da mu ayuweg e pi'in ke yim' figirngirad,
ya ku mu mororo' ma ga gafgownag e pi'in kanim' rorad.
- 10 Ere chiney e ke liyegem e wup,
ma ke koleme e marus riy nib tomgin.
- 11 Ke ingem e lumor ndabkiyag ni mu guy ban'en,
ma ran ni sugbur e ke tharayem.
- 12 Gathi ma par Got ko thal nth'abi tolang e tharmiy
ngi i changar nga daken e pi t'uf nga but', ni yug aram farad tolang?
- 13 Ma ga be fith e chiney ni be lungun, "Ba mang e manang Got?
Ke rungrung e manileng ngak – ere bu uw rogon ni nge pufthin nagdad?"
- 14 Ga be leamnag ni manileng nib dub'ag e kening owchen',
be yan u lanelang u daken e palpalthib.
- 15 Mog, kar mu t'ar u wun'um ni ngam lek',
wo'en e pi'in kireb ni gubin ngiyal'?
- 16 Ku dawor i taw nga nap'rad,

- miyad un ko sugbur ngar man'gad.
- 17 Irera' e pi girdi' nra pi'ed keru'rad ngak Got
miyad leamnag ndariy ban'en nrayag ni rin'
ngorad.
- 18 Yug aram rogon ni Got e fal'eg rogorad –
Dabyag rog ni nggu nangfan e leam ko pi'in
kireb.
- 19 Ma felan' e girdi' nib manigil ma girdi' ni bfel' e
rorad e yad ma minmin
nnap'an ni yad ra guy e pi'in kireb ni kan
gechig nagraad.
- 20 Urngin ban'en rok e pi'in kireb nma mogoth-
goth,
me tin nra magey riy e ra yik nge m'ay.
- 21 Job, chiney e ngam fal'eg e gapas u thilmew Got
ma dab ku'um tay ni bod ba to'ogor rom;
fa'an ga ra rin' ni aray rogon, ma aram e ra
fal'eg wa'atham.
- 22 Nge fel' u wun'um e n'en ni be fil ngom;
ma ga cha'riy e thin rok u lanin'um.
- 23 Errogon, thingar mu sul ngak Got u fithik' e
sobut'an,
ma ga taleg gubin e kireb
ni yibe rin' u lan e naun rom.
- 24 Mu n'ag e pi gol rom;
mu n'ag e gol rom nth'abi fel' nga t'ay e lul'
nike mlik.
- 25 Mu tay Got ni Gubin ma Rayag Rok nge mang gol
nge silber ngom, ni kan ulunguy nib tolang
ngalang.
- 26 Ma aram mu'um par ni gubin ngiyal' nib pa-
gan'um ngak Got,

- ma ga pir'eg ni ir kenggin e felfelan' ngom.
- 27 Nap'an ni ga ra meybil me fulweg taban,
ma ga tay nga tagil' e tin mmicheg ngak ni ga
ra rin'.
- 28 Ma urngin e tin ga ra ngongliy mra yan i aw ni
bfel',
ma tamilang e bayi gal' e kanawo' rom.
- 29 I Got e ma girengiy nga but' e pi'in ba tolan-
gan'rad
mma ayuweg e pi'in ba sobut'anrad.
- 30 Ra aywegem ni fa'anra bfel' e rom,
ma ga be rin' e tin ni bfel.

23

Job

- 1-2 Ku gu be togopluw ma ku gu be gun'gun'nag e
tin dabug ngak Got;
dabiyag ni nggu tal ndab kug gel'gel'.
- 3 Gu be athpeg ni mang e yi gu nang e gin gu ra
pir'eg Got riy,
mu gu nang rogon mu gu wan ko gin bay riy.
- 4 Gu ra weliy ngak e tin ke buch rog
mu gog ngak gubin fan ni bfel' e rog.
- 5 Gu ba'adag ni nggu nang ko mang e ra yog
nge rogon nra fulweg lungug.
- 6 Gur polo' i gelngin Got nra togoluwng ngog?
Danga', ya ra motoyil ngog.
- 7 Gag e gu ba yul'yul'; rayag ni gu weliy salpeg ngak
Got;
mra yog ni gag e de buch e rog.
- 8 Kug gow u lan e Ngek, ma demo' Got u rom;
ma da gu pir'eg nap'an ni ug gow u lan e Ngal.

- 9 Ka be maruwel Got u lan e Lel'uch ngu lan e
Yimuch,
machane ka dawor gguy.
- 10 Yug aram rogon ma Got e manang gubin yay ni
gu be yif' eg;
ra sikeng nigege, ma ra pir'eg ni gu ba machal-
bog.
- 11 Gub yul'yul' i lek fare kanawo' ni mel'eg,
ma dariy bingyal' ni ku gu thum' nga wuru' e
wo'.
- 12 Gubin ngiyal' ma gu ma rin' e tin keyog Got ni
ngan rin';
gu ma fol u lanyan', gathi tin ni taban lanin'ug
e gu be fol riy.
- 13 Got e der ma thil. Dariy be' nrayag ni nge
togopluw ngak
ara taleg ndabki rin' e tin ni ba'adag ni nge
rin'.
- 14 Ra tay nga tagil' e tin ni tanomnag ni fan ngog;
re tanom nem e ri ta'reb u fithik' yooren e pi
tanom rok;
- 15 gu be durru' ko marus u p'eowchen.
- 16-17 I Got ni Gubin ma Rayag Rok e ke muleg an'ug.
I Got, ma gathi lumor, e ke k'aring e marus ngog —
ni yug aram rogon ni lumor e ke ma'ew nigege.

24

- 1 Mangfan nder duwgiliy Got ngal'an e pufthin,
ni reb e rran ko pufthin ni fan ko pi'in yad ma
pigpig ngak?
- 2 Girdi' e yad ma gachachag e mathil ni nge ga' e
binaw rorad;

- yad ma iring e saf ngar puthuyed ko yu ran' i gamanman rorad.
- ³Yad ma fek e dongki rok e pi'in kanim' rorad,
ma yad ma tel e garbaw rok e en ke yim'
figirngin nge taw ko ngiyal nike thang e malfith rok.
- ⁴Yad ma taleg mat'wun e gafgow
miyad mod yargel ko pi'in gafgow ngar mil-
gad ngar mithgad.
- ⁵Ere pi'in gafgow e yad bod e dongki ni malboch,
ni yad ma gey e ggan u daken e ted;
ni bochan e dariy bang ni yad ma pir'eg e ggan
riy ni nge kay pifakrad.
- ⁶Yad ma t'ar wom'ngin e woldug ni gathiyad e
fi'irad,
miyad kunuy e *grape* u lan e milay' ko pi'in
kireb.
- ⁷Me nep' miyad mol ndariy e gulgul rorad,
dariy ban'en ni nge ayuwegrad ko ulum.
- ⁸Ka ra maygu'gad ko n'uw nma aw u daken e
burey,
ngu'ur chichirgad nga fon e war nike mang
manaf ngorad.
- ⁹Girdi' ni kireb e yad ma fek e madway ni dariy e
chitamngin ni nge mang sib
miyad fek pifak e pi'in gafgow ni labgen e
malfith.
- ¹⁰Ma pi'in gafgow e yad be yan ndariy e mad u
dakenrad ni nge upnguyrad;
ma yad bmak'iy ko ngiyal' ni yad be t'ar
wom'ngin e *wheat*.

- 11 Yad ma uduy e *olive* ni nge yag e oil riy, nge *grape* ni nge mang wayin,
ma yad e yad be yim' ko balel.
- 12 U lan e pi binaw e be go'go' e pi'in maad'ad nge pi'in be chugur ni ngarm'ad,
ma Got e be sabalbalyang ko pi meybil rorad.
- 13 Bay e girdi' ni kar pi'ed keru'rad ko tamilang;
darir nanged fan ma darir leked e gin be sor ngay.
- 14 Ra puf e woch me od e en ma thang e pogofan nge yan ni nge thang e fan rok e gafgow,
me nep' me moro'ro'.
- 15 En nma kol e bpin fa pumo'on rok be' e ma son ni ngeling e yal';
ma mithag owchen nge dab ni poy.
- 16 Nep' e ma yan e mororo' ngalan e pi naun,
me rran miyad mith ni dabrabad ko tamilang.
- 17 Ma yib loren e tamilangen e rran ngorad,
ma lumor e darir rusgad ngay. *

[Zofar]

- 18 Be' nib kireb e ma un ko ran nike sugbur nge man',
ma re gi binaw ntafen e bay u tan e buchwa'athan rok Got;
dakir maruwel u lan e milay' rok ni *grape*.
- 19 Bod e ayis ni m'ay nga bang ko gowel nge yal' ni gel,
e aram rogon be' nib tadenen nra chuw ko binaw ni tafen e pi'in nib fos.
- 20 Mus ngak e chitiningin ma ke pag talin e chiney;

* **24:17 Zofar:** E dariy fithingan u lan e babyor, machane re welthin ney e бага' ni yima yog ni ir e be non.

- ya ke longuy e faklud ma ke mogothgoth ni
bod e gek'iy nike thig.
- 21 Ke buch rok ni ara' rogon ni bochan e be gafgow-
nag e pi'in ke yim' figirngirad
ma de gol ngak e pi'in ppin ndariy pifakrad.
- 22 Gelngin Got e thang mit e pi'in ba gel gelngin;
ra gagiyeg Got – me yim' e pi'in kireb.
- 23 Mang e ra pag Got facha' nge par ni dabi buch
ban'en rok,
machane ma yip' owchen ngak ni gubin
ngiyal'.
- 24 Bochngiyal' e ma fel' rogon fa en kireb,
machane me mororoy ni bod bake pan,
ara bod ba kenggin e *grain* ni ka ni th'ab nga
but'.
- 25 Gur, rayag ni yag be' ni gathi aray rogon?
Rayag rok be' ni nge micheg nde riyul' e pi thin ney
ni gu be yog?

25

Bildad

- 1-2 Got e ba gel gelngin; urngin e girdi' ma thingari
par ni bay daguwen rorad;
ma dunubiy gil'ilungun u tharmiy ngi i par u
fithik' e gapas.
- 3 Gur rayag ni the'eg be' e pi engel ni yad be pigpig
ngak?
- Gur bay bang ni der taw ra'en Got ngay?
- 4 Rayag ni par be' nib mat'aw fa bmachalbog u
p'eowchen Got?
- 5 U owchen e mus ko pul ma de ga' ra'en riy
ma pi t'uf e de matabgol ra'en u owchen.

6 Me ere bu uw rogon be', ni gowa ba fakl'ud, fa ba
 chachengeg?
 Mang fel'ngin e girdi' u owchen Got?

26

Job

1-2 Dakriy u bang feni ga' angimed ngog —
 i gag ney ni ku gu gafgow ma ku gu me'waer
 3 Dakriy bfel' ko fanow ni ka mu pi'ed
 ni ka mu pi'ed boch e llowan' romed ngak
 bbalyang ni bod gag!
 4 Mini' e gimed be leamnag nra rung'ag urngin e
 thin romed?
 Mini' e ke tay e thin nga langmed ka mu nonad
 ni arrogon?

[Bildad]

5 Fapi ya'al rok e pi'in karm'ad e yad be t'on
 u fithik' e ran u tan e fayleng.
 6 Fayleng ko yam' e bmab ngak Got;
 dariy ba upong nra rungrunguy u owchen.
 7 Got e filath lanelang ko lel'och
 me the' e fayleng ko dari'.
 8 Got e ir e suguy e manileng ko ran
 me tay ndabi po' u malngin.
 9 I mithag e pul ni ngo'on nga fon bang i manileng.
 10 I ki'eg e tamilang ko lumor
 ngab lulbuy ni yoloy nga daken e day.
 11 Nap'an nra puwan' ko pi duga' nibe chibiy
 lanelang,
 miyad rur miyad t'on ko morus.
 12 Gelngin e ir e kol e day ngay;
 ma feni cheag me thang e fan rok Rahab ni
 fare kan ne maday.

- 13 Athon l'ugun e tamilangnag lanelang,
fare kan nu maday ni mil e thang e fan rok nga
rifrifen pa'.
- 14 Machane pin'ey e kemus ni be yip' fan gelngin,
kemus ni kathkath e kad rung'aged.
Mini' e rayag rok ni nge nang rogon feni gel gel-
gin Got?

27

Job

- 1-2 Gu be micheg u fithingan Got ni Gubin ma
Rayag Rok ni be par nib fos,
ni ir e kesiyeg mat'wug ma ke mo'oy nag e
yafos rog —
- 3 n'umngin nap'an ni be pi' Got e pogofan rog,
4 e dap'pilugnag e ri dabi yog bbugithin nib
kireb,
ma blowo theg e dabi malfith bi'id.
- 5 Dabiyag ni nggu micheg ni gimed e bfel' e romed;
dab gu tal i yog ni bfel' e rog nge taw ko rofen
ni ngum' riy.
- 6 Dariy e ngiyal' ni gu ra pag i yog ni gub mat'aw;
ya mmich u wun'ug ni gu bfel'.
- 7 Mang e yigi urngin e pi'in yad be togopluw ngog
ma yad be cham ngog,
min gechig nagra d ni bod e pi'in kireb, ni pi'in
nde mat'aw.
- 8 Mang e bay nma l'agan' e pi'in nde nang Got ngay
ko re awa ni nge fek Got e yafos rorad?
- 9 Gur ra taw e gafgow ngorad mra motoyil Got ko
meyor rorad?
- 10 Thingar ra chogow niged e felfelan' nma pi';

thingar rmaybilgad ngak ni gubin ngiyal'.

- 11 Mu pageg nggu fil ngomed feni ga' gelngin Got,
mu gu weliy e tin ke tanomnag Got ni Gubin
ma Rayag Rok.
- 12 Machane danga', ya rogon riy ma kam guyed
nga owchamed;
Ere mang ni gimed be non ni dariy angin?
- [Zofar]*
- 13 Ilera' rogon Got ni Gubin ma Rayag Rok
nma gachignag e pi'in kireb, nge pi'in tacham.
- 14 Ra mange ba yo'or pifakrad ni pumo'on,
machane yad gubin ni yad ra yim' ko mael;
pifakrad e darir gamangad ko ggan.
- 15 Pi'in ni magay nib fos e yad ra yim' ko liliy,
ma mus ngak pi leengrad ma dab ra yornaged
yad ni karm'ad.
- 16 Pi'in kireb e manga yug ra yo'or e silber rorad ni
dabkiyag i the'eg
nge mad nike pag oren,
- 17 machane boch fa pi'in nib manigil e yad ra yin'
fapi mad
miyad f'oth fapi silber rorad.
- 18 Pi'in kireb e yad ma toy e naun ni bod ba tafen e
gonow
fa bod bochyang i sipal ni tafen ba sib nma
matnag u milay'.
- 19 Pi'in tadenen e yad ra mol ni bo'or ban'en rorad,
ma nap'an e yad ra od ma dakriy e fa'ab rorad.
- 20 Ra aw e marus ngorad ni bod feni tomgin e
sugbur;
miyad ra un ko nifngin e nep';

- 21 nifeng ko ngek e ra aw ngorad nge wal-guyrad u tabnaw rorad;
 22 re cham e nifeng nga dakenrad
 ko ngiyal' ni yad be guy rogon ni ngar milgad.
 23 Be non ngulan e nifeng nga dakenrad ni yad be
 mil,
 be karmarus ngorad nga feni gelmarin ni be
 cham.

28

*Liyor u fithik' e gonop**

- 1 Bay boch e yiy ni yima ker e silber riy;
 ma bay yu yang ni yima renrennag e gol riy
 ngan chuweg e chabung u fithik'.
 2 Girdi' e ma ker e wasay u fithik' e but',
 ma *copper* e yima renrennag u fithik' e
 malang.
 3 Girdi' e yad be magow ko yungin th'abi lumor.
 Yad be magow ko gin th'abi to'ar ko fayleng
 ni yad be fu'og e war u fithik' e lumor.
 4 Yad ba palog ko gin ma par e girdi' riy
 ni dariy be' ni ka'e milekag ngay,
 girdi' e ma ker yupa' i yiy u tan e but'.
 Ni aram e gin ni ur marwelgad riy ni go'yad
 ni kar chichi'iyed pa'rad ko gaf u lan fapi yiy.
 5 Ggan e ma tugul u daken e but',
 machane tanggin e re but' nem
 e ke mogoth.
 6 Malang u fithik' e but' e bay e *sapphire* riy,
 ma chubngen e malang e bay e gol riy.

* 28: Hebrew e de yog riy ko mini' e non.

- 7 Dariy ba arche' ni *hawk* nike guy e pi kanawo' ni
 yan ko fapi yiy,
 ma ku dariy ba arche' ni *vulture* nma chengag
 u daken e pi kanawo' nem.
- 8 Dariy ba layon fa boch e gamanman ni malboch
 nike yan u daken e yupa' i kanawo' nem.
- 9 Girdi'en e fu'og yiy e ra fu'oged e tin th'abi el e
 war,
 miyad pug e pi burey u but'.
- 10 Ngiyal' ni yad be fu'og wo'rad u fithik' e war,
 miyad pir'eg e malang nib tolang puluwon.
- 11 Miyad fu'og i yan nga p'ebgul e lul'
 ngar feked i yib ko tamilang e tin nib mith.
- 12 Machane uw e yira pir'eg e gonop riy?
 Uw e gadad ra nangfan riy?
- 13 Gonop e dab ni pir'eg u fithik' e girdi;
 dariy be' ni manang e bin rriyul' i fal'ngin.
- 14 Pi t'ay e regur nge pi day
 e yow be yog ni gonop e dab ni pir'eg u rom.
- 15 Dabiyag i chuwi'iy ko silber nge gol.
- 16 Tin th'abi fel' e gol nge churwa'
 e dabi chugur nga fal'ngin.
- 17 Dariy ban'en nra ta'reb rogon ngay —
 ni mada' ko rume' ni gol nge, therik nib tolang
 puluwon.
- 18 Pulwon e gonop e ba ga' nga puluwon
 e malang ni lugoch ara *crystal* ara *rubies*.
- 19 Tin th'abi fel' e malang ni *topaz* nge gol
 e dabyag i ta'rebnag nga felngin e gonop.
- 20 Ere, uw e yib e gonop riy?
 Uw e rayag ni nga da nanged fan riy?

- 21 Dariy ban'en nib fos nike guy,
ni mus ko arche' ni be changag.
- 22 Mus ko yam' nge riya'
e karognew ni kay gu rung'agew
murung'agen.
- 23 Kemus ni go' Got e manang e kanawo' ngay,
manang e gin ni yira pir'eg e gonop riy,
- 24 Ni bochan e be guy e gin ni mus e fayleng riy,
ma be guy gubin ban'en u tanggin e tharmiy.
- 25 Nap'an e ra pi Got gelngin e nifeng
me duwgiliy ga'ngin e day;
- 26 Nap'an nra duwgiliy Got ko uw e nge aw e n'uw
riy,
nge kanawo'en e manileng nma chub e dira'
riy;
- 27 Iram e gin ni guy e gonop riy me sikengnag
fal'ngin –
ma bmagan' ngay.
- 28 Ga'ar Got ngodad e girdi',
“Ga ra gonop, ma aram e ke yib dugwen SO-
MOL u wan'um.
Ra ngam llowan' ma ngam pithigem ko kireb.”

29

Thin ni yog Job ntomur

- ¹ Job ni tabab ko welthin bayay.

Job

- ² Mang e yigki sul e yafos rog nga rogon
ko ngiyal' ni ba'aram ni i aywegneg Got.
- ³ Ngiyal'nem e immoy Got rog ni gubin ngiyal'
mi i pi' e tamilang ngog u nap'an ni gu be yan
u fithik' e lumor.

- 4 Aram e pi rran ni i fel' rogog riy,
 ma thilmow Got ni i par ni bfel' e i yororiy e
 tabnaw rog.
- 5 Got ni Gubin ma Rayag Rok e immoy rog e
 ngiyal'nem,
 ma u gu par nib longobiyeg gubin pifakag.
- 6 Pi garbaw nge kaming rog e ur pi'ed e milik nib
 yo'or,
 ma gak'iy ni *olive* ni fi'ig e i tugul ko but' nib
 tamlang.
- 7 Gubin ngiyal nma mada' e pi' ilal ko fare binaw
 mu gu wan gu par nga tagal'ig u fithik'rad,
 8 pi'in pagel e yad ma gulo' ko ngiyal' ni kar
 guyedgag,
 ma pi'in ke pumo'on e yad ma sak'iy ngalang
 ngar tedfag.
- 9 Ma pi tayugang' e yad ma tal ko numon;
 10 ni mus ko pi'in th'abi tolang ma ku yad ma
 thabgulungrad.
- 11 Urngin e pi'in yad ra guyeg fa rrung'aged mu-
 rung'ageg
 e bay e tin yad ma yog ni bfel' ni ku gu rin'.
- 12 Nap'an nra yor e pi'in gafgow ngalang, mu gu
 aywegrad;
 gu ma pi' e ayuw ko pi'in kanim' rorad ndariy
 e gin ngar sorgad ngay.
- 13 Girdi' ni karbilged t'ay e gafgow e yad ma ath-
 pegeg,
 ma gu ma ayweg e pi'in ke yim' figirngirad nge
 dabi buch ban'en rorad.
- 14 Urngin ngiyal' ma gu ma ngongol nib mat'aw
 ma dagur lanyan'.

- 15 Gu ma mang owchen e malmit,
nge rifrifen ay e mugutgut.
- 16 Gu bod rogon ba matam ngak e pi'in gafgow
ma gu ma pi' e ayuw ngak e pi milekag nike
l'ag e oloboch ngorad.
- 17 Gu ma kirebnag gelngin e pi'in buchan'
mu gu ayweg e pi'in yibe gafgow nagraad.
- 18 Gubin ngiyal' ni ug leamnag ni gu ra par nge
n'uw nap'ag
ma gu ra yim' u tabnaw rog ni gub munguy.
- 19 Bod rogoog ba ke gak'iy ni bay lik'ngin u fithik' e
ran ni gubin ngiyal'
ma papa'ngin e be par nib monur ko
wa'angchal.
- 20 Gubin ngiyal' nma pining e girdi' e sorok ngog,
ma der ma waer gelngig bingyal'.
- 21 Nap'an ni gu ra pi' e fnow, ma thab e girdi'
gulungrad
ngar fal'eged e motoyil ko mang e gu be yog;
22 dariy ban'en ni yad ma puthuy ngay ko
ngiyal' ni ku gu mu' ko numon.
Ma rich e thin rog nga fithik' i lanin'rad ni bod
e wa'angchol ko n'uw;
- 23 urngin e girdi' ma ba'adag e thin rog
nri bod rogon e girdi'en e milay' nma finey e
n'uw ko nap'an e yal'.
- 24 Nap'an nra maruweran'rad ni gu siminmin ngo-
rad;
ma felfelan' u owcheg e ma pi e athmagil
ngorad.
- 25 I gag e gu ma gagiyeagnag e tin ngar rin'ed

gu ma gafaliyrad ni bod ba pilung nma gafaliy
 e yu raba' i salthaw rok,
 gu ma fal'eg lanin'rad u fithik' e gafgow rorad.

30

- ¹ Ma chiney e pi'in pagel nib bitir ngog e yad ma
 gosgos nigege!
 Ni pi chitamangirad e bogni' nib m'ayfan
 ni ku dabi pagan'ug ni ngar ayweged e pilis
 rog i matanagiy e saf.
- ² Bogi pumo'on ni dakriy angirad ngabang,
 ni yad ba me'waer ni dabkiyag ni ngar rin'ed
 ba maruwel rog.
- ³ Karamad' ko gafgow ma yad be yim' ko bilig
 ni yad ma girgiriya likngin e gak'iy nib
 fengfeng
 nnep', u yungi ban'en ni kan'ag.
- ⁴ Yad ma pug yoch ke pan u ted ni *desert* ngu'ur
 ked,
 ni mus nga lik'ngin e gek'iy ni wolguw ni dariy
 lamem!
- ⁵ Gubin e girdi' nma tolul ngorad nge tulufnad,
 ni gowa yad be tolul ko mororo'.
- ⁶ Ur pired u lan e pi yiy,
 ngu thilthilin e war u tanggin yungi rech.
- ⁷ U ra gowolgad u rom u magerger ni bod e gaman-
 man
 ni ka ra chichirgad nga ta'bang u tanggin yoch
 ke gak'iy.
- ⁸ Ba ulung i dariy ban'en ni bfel' ngay nib m'ayfan
 ni dariy fithingrad!
 Ni tulufnad nga wuru' e binaw.

- 9 Chiney e karbad yad be minmin ngog;
ri dakriyfag ku gu mang ba gosgos u wan'rad.
- 10 Yad be sonogor ngog;
yad be galongeged yad rog,
yu gu yad ra guyeg miyad thuw nga but'.
- 11 Got e ke me'waer nigeg dakriy ban'en nrayag
rog,
ka ra chelgad ngog ni yad be gafgow nigeg, ni
dakriy fag u wan'rad.
- 12 Re ulung i kirebney e yad be cham ngog ni
tinowey;
yad be tulufeg; yad be fal'eg rogorad ni ngar
thanged gag.
- 13 Kara thabey niged gag, yad be guy rogon ni ngar
thanged gag;
ma dariy be' nra talegrad.
- 14 Ka ra t'ired e yoror nga dakenag
ka ra awgad ngog ka ra chuchuyed gag nga'ar;
- 15 Ke li'eg e marus;
kem'ay fag ni bod buchuth i nifeng
ma fla'ab rog e ke ling ni bod bangi manileng.
- 16 Chiney e ngum';
ya dakriy e magif ko gafgow ni gu be tay.
- 17 Ra nep' ma yibe longlonguy gubin e yil rog;
ma amith ni gu bay u fithik' e der tal.
- 18 Ya Got e ke malle' nga belel'un e mad rog
ke lepoy ke gulep.
- 19 Me mafiyeg nga fithik' e rungdu',
ku gu bod e ab.
- 20 Got, ku gu piningem, ma da mur fulweg lungug;
ma nap'an ni gu meybil, ma da mur motoyil.
- 21 Ga be gad pa'am ngog;

- ga be gafgow nigeg u polo' i gelngim.
- 22 Ka mu pag ku gu un ko nifeng;
ga be gadeg u fithik' e yoko'.
- 23 Gu manang ni ga be fekeg i yan ko yam',
ko gin gubin e girdi' nra yan ngay.
- 24 Mang ni ga be og ngak be' ni dakuriy rogon,
ni be' ni dakriy ban'en nra m'ag rok kemus ni
be wenig ni nge kireban'uy ngak?
- 25 Mog, da gu un ko meyor ko pi'in ni yib e maga-
won ngorad
ma da i kireban'ug ko pi'in nike t'uf e ayuw
rorad?
- 26 Ug nameg e felfelan' nge tamilang,
ma gafgow nge lumor e yib.
- 27 Ke th'ibeg e marus ko magfan' nge amith;
gubin e rran ni gu be gafgow.
- 28 Gu be yan u fithik' e rumug, ni dariy ra'en e yal'
riy;
Gu be sak'iy ngalang u fithik' e yo'or ngu'ug
man ayuw.
- 29 Ka ri gafgow lamag ni go' gag
ni bod e meyor ko pilis ni *jackal* fa ba arche'
ni *ostrich*.
- 30 Ke lumor dowag; ma gu be yik' nga gelngin e
gowal u dakenag.
- 31 Immoy bingyal' ni ug rung'ag e musik nib felfe-
lan',
ma chiney kemus ni lingan e kirban' nge
meyor e gu be rung'ag.

31

¹ Ku gu t'ar u wun'ug

- ndariy bingyal' ni nggu changar i darngal
ngak be' ni bpin.
- ² Mang e ma rin' Got ni Gubin ma Rayag Rok
ngodad?
Uw rogon nma pi' puluwon e pi ngongol nma
rin' e girdi'?
- ³ Ma pi' e riya' nge mogothgoth nge yib
ngak e pi'in yad ma rin' e kireb.
- ⁴ Got e manang urngin e tin gu ma rin';
be guy urngin yay ni gu be yif eg.
- ⁵ Gu be micheg u p'eowchen Got ndawor gu
ngongliy e kireb,
ma dawor gguy rogon ni nggu bannag be'.
- ⁶ Got e nge thabthabel nigeu u daken e thabthabel
nib puluw,
nge guy nri de kireb e rog.
- ⁷ Fa'anra ku gu pi' keru'ug ko kanawo' nib mat'aw,
ara ku gu pageg ke pagan'ug ko tin kireb,
ara ke alitnag e denen pa'ag,
- ⁸ me ere nge yim' e woldug rog nge kireb,
ara yugu boch e girdi' e nge mang yad e ra ked
e woldug ni gu yung.
- ⁹ Fa'anra ke gabalan'ug nga le'engin be' ni gamow
bbuguliyoror,
kug mith u wuru' e mab rok ngu'ug sonnag,
- ¹⁰ me ere ngi i lith e bpin rog e ggan rok reb e
pumo'on,
mi i mol nga chob rok reb e pumo'on.
- ¹¹ Ya mit ney e denen e rib gel e kireb riy ni gechig
ni yima pi' riy e yam'.

- 12 Ra bod e nifiy nu infiyerno nra longuy gubin
ban'en rog nge m'ay.
- 13 Ra weliy reb e tapigpig rog ban'en nib togopluw
ngog,
mu gu motoyil ngak nggu rin' ngak e tin nib
mat'aw.
- 14 Fa'anra da ug rin' ni aram rogon, ma uw rogon
me yag ni sabol owchemow Got?
Mang e gu ra yog ni fa'anra yib Got ni nge
pufthin nigege?
- 15 Got ni ir e sunumiyeg
e ku ir e sunumiy e tapigpig rog.
- 16 Dariy ba ngiyal' ni gomanga kug siyeg ndab gu
ayuweg e pi'in gafgow,
ma pi'in ni ppin nike yim' figirngirad e dariy
ba ngiyal' ni gu pag bagyad nda gu ayuweg,
17 ara gu pag e pi'in ni kanim' rorad ngarm'ad
ko bilig ma gu be abich.
- 18 Ku gu ayuwegrad u n'umngin nap'an e yafos
rog.
- 19 Nap'an ni gu ra pir'eg be' nib t'uf e ayuw rok
nrib gafgow ni mus ko mad ma dabiyag ni nge
chuw'iy,
20 mu gu pi' e mad ngak nni ngongliy nga
bunu'en e saf
nni fek ko fa ran' i saf rog.
- Ma aram e ra pining e sorok ngog u polo' i gumir-
cha'en.
- 21 Fa'anra ka'a gu bannag be' ni kanim' rok,
ni bochan e gu manang ni gu ra gel ngak u
tafen e puf oloboch,

- 22 me'ere mang e yigi m'ing pa'ag nruw raba';
me pof u kenginag.
- 23 Dabiyag ni nggu rin' e mit nem e ngongol,
ya gu be rus ko gechig nma pi' Got.
- 24 Dariy ba ngiyal' ni pagan'ug ko pin'en ni pire' ni
bay rog,
25 ara gu uf ni bochan e pire' ban'en rog.
- 26 Dawor gu meybil ko yal' ni be mat ra'en,
ara pul nike yan i fel' ram'en.
- 27 Dawor gu ma'alfath ni nggu tay fan e yal' nge pul
ni gomanga ku gu faray pa'ag ni gu be liyor ko
yal' nge pul.
- 28 Gechig ko binem e denen e yam';
ya be siyeg Got ni Gubin ma Rayag Rok.
- 29 Dariy bi'id nike gafgow e pi to'ogor rog me
felan'ug ngay,
ara buch ban'en rorad nib gel e gafgow riy mu
ggirig u wun'ug ngorad;
30 dawor gu denen ni gomang a ku gu yi-
bilyirad ni ngarm'ad.
- 31 Urngin e pumo'on ni yad be maruwel rog e yad
manang
ni gubin ngiyal' ni gu ma ayweg e pi milekag.
- 32 Ma gu ma fek e milekag nga tabinaw rog nggu
ayuwegrad,
da gur ma pagrad ngar molod u kanawo'.
- 33 Boch e girdi' e yad ma guy rogon ni ngar
mitheged e denen rorad,
ma gag e da gur mithag e denen rog.
- 34 Dagur rusnag e tin gomang a bay i yog e girdi';
dawor gu th'ab gulungag ara gu aw nga naun

ni gomang a kug rusnag nrichey nga ni mon-
ing nigeg.

³⁵ Dariy be' nra motoyil ko tin gu be yog?
Ya gu be micheg ni gubin bug e thin ni kugog e
briyul'.
Nge mang Got ni Gubin ma Rayag Rok e nge fulweg
lungug.

Pi thin nib togopluw ngog
e fa'an mang e ka ni yoloy nga but' nge yag ni
gguy,

³⁶ ma gu ra yin' nga daken pog ni gu ba uf ngay,
mu gu tay nga daken lolgeg ni bod e te'elyaw.

³⁷ Mu gu weliy ngak Got urngin e tin kug rin',
mu gu pug owcheg ngalang u p'eowchen.

³⁸ Fa'an gomang a gu iring e binaw ni gu be woldug
riy ni gu fek rok e pi'in ntafen,

³⁹ ara gomang a ku gu way e ggan ni be yib riy,
fa kug pag e pi'in yad be muruwliy yad be yim'
ko uyongol,

⁴⁰ ma are nge mang pan nge rchangal
e nge tugil nge luwan e *wheat* nge *barley*.

Kemus u roy e thin rok Job.

32

Thin rok Elihu (32:1–37:24)

¹ Bochan Job ni ka ri duwgiliy u wan' ni bfel' e
rok, me pag fa dalip i pumo'on ni da ku ra guyed
rogon ni ngar fulweged laman.

² Ma bay be' nib mo'on ni ba sak'iy u rom ni Elihu fithingan ni dakiyag ni nge k'adan' ko damumuw, ni bochan e be yog Job ni ir e bfel' ma be tay e kireb nga daken Got. (Elihu nib pagel ni fak Barakel, ni reb i owchen Buz, ni be' ko fare ke girdi' ku Ram.)

³ Ma karki damumuw ngak fa dalip i fager rok Job. Da ku ra nanged rogon ni ngar fulweged lungun Job, mra aw ni Got e ba kireb e rok.

⁴ I son Elihu ni nge mu' e girdi' ko numon, ni bochan e ir e tha'bi bitir u rom.

⁵ Nap'an e guy ni dakiyag ni nge fulweg fa dalip i pumo'on lungun Job me damumuw

⁶ me tabab ko welthin.

Elihu

Gub bitir, me gimed bpi'lal,

ere u gu rus ni nggog ngomed e n'en ni gu be leamnag.

⁷ Ku gu leamnag ni gimed e ngu'um nonnad ya gimed bpi'lal ni gimed ba gonop.

⁸ Machane kan nthothup rok Got ni Gubin ma Rayag Rok e ma yib ngodad nge pi' e gonop ngodad.

⁹ Gathi ra yo'or e duw rok be' ma aram e ke gonop ara aywegdad ngad nanged e n'en nib manigil.

¹⁰ Ere chiney e gu ba'adag ni ngam motoyilgad ngog; nggog ngomed e n'en ni bay u lanin'ug.

¹¹ Ku'ug gum'an nigeg ku'ug motoyil ngomed nap'an ni gimed be non ni gimed be gaweg ko mang e bfel' ni nga moged.

- 12 Ku gu fal'eg e motoyil ma ku gu nang ni kam waergad
de yag ni ngam t'ared nga daken Job.
- 13 Mang e ke rin' ma ka moged ni kam pir'eged e gonop?
Got e thangri fulweg lungun Job, ya gimed e de yag romed.
- 14 Gathi gag e be non Job ngog, ya gimed machane fulweg rog e ri dabi bod rogon e fulweg ni mu pi'ed.
- 15 Job, kema' e thin u langrad;
dakriy e fulweg rorad ngom.
- 16 Gur, ngu'ug par ngug son ni be'er ni kar th'abed gulungrad?
Ka ra sak'iygad aram ni dakriy e n'en ni ngroged.
- 17 Danga', ngu pi' e birog e fulweg e chiney ngog ngom ko mang e gu be leamnag.
- 18 Dabkiyag ni nggu par ni dab gu non.
Dabkiyag ni nggu tel e thin u langag.
- 19 Fa'anra dab ni pageg nggu non,
ma bay gu po' ni bod ba tafen e wayin nike sug e wayin ni be'ech riy.
- 20 Dabkiyag ni gu kadan'ug; thingar gu non.
- 21 Dariy be' ni nggu fol ngak ko re malu'egthin ney;
dab gu pi' bigmed ngalang ko thin.
- 22 Dagnang rogon i pi' be' ngalang ko thin;
ma fa'an gu ra rin' ma Got e ra gechig nageg nib papay.

33

- ¹ Are chiney o, Job e ngarim fal'eg e motoyil

- ko gubin e tin ba'aray ni nggog.
- ² Ku gu fal'eg rogog ni nggog ko mang e bay u lanin'ug.
- ³ Gubin e thin rog ma ba rriyul',
ma tin rriyul' e gu be yog.
- ⁴ Kan nthothup rok Got e chamayeg me pi' e yafos ngog.
- ⁵ Mu fulweg lungug ni fa'anra yag rom. Mu fal'eg rogom ni nga da tugthingow.
- ⁶ I gag e ta'reb rogodow u owchen Got;
gadow l'agruw nni chamaydow ko but'.
- ⁷ Ere dariy rogon ni ngam tamdag ngog;
ya dabi gel fanag ngom.
- ⁸ Chiney e ba'aray e n'en ni ku gu rung'ag ni kamog:
- ⁹ "De buch e rog; dariy ban'en nib kireb ni ku gu rin'.
I gag e fel' e rog ma dariy e denen rog.
- ¹⁰ Machane Got e ke pir'eg e taway ni nge og ngog be teg ni gu bod ba to'ogor.
- ¹¹ Ke m'ag e chen nga rifrifen eg;
be yaliy urngin e mithmith rog."
- ¹² Machane, nggog ngom o Job, ni gur e ga be oloboch.
Ya Got e ba ga' ngak urngin e girdi'.
- ¹³ Mang ni ga be abngiy Got
ni der fulweg e gun'gun' ni gadad be tay?
- ¹⁴ Yu gu, am rogom ni be non Got bayay nge bayay,
ma dariy be' ni be motoyil ko n'en ni be yog.
- ¹⁵ Ra nep' nike mol e girdi',

- ma Got e ma non u malk'ay nge changar nma pilyeg.
- 16 Ma pagrad ngar rung'aged e n'en ni be yog, miyad rus ko tin ni be puwan'nag ngorad.
- 17 I non Got ngorad ni ngar talgad ko denen me aywegrad nge dabki tolngan'rad.
- 18 Dabi pagrad ngan li'rad ngarm'ad; ma aywegrad u pa' e yam'.
- 19 Got e ma yal'uwegdad ko m'ar nma pi' mma sugnag fithik' i dowdad ko amith.
- 20 Be' nike m'ar e ke fangan' mus ko ggan ni bfel' nra guy me kirkireb ngornngoren.
- 21 Ma kem'ay ngabang; nrayag ni mu guy urngin e yil rok;
- 22 nike chugur ni nge yan ko fayleng ko yam'.
- 23 Ma fa'anra yib ba engel ngak ni nge ayuweg — ni reb e engel ko yu bbuyu' i engel rok Got, ni yad ma pugoran ko girdi' e maruwel rorad.
- 24 U fithik' e wurengan' mra yog fare engel ni nge ga'ar, "Ngan pag e cha'anir! Ya dabiyan nga'ar ko fayleng ko yam'. Ba'aray puluwon ni ngan pag."
- 25 Bay ki pagel bayay nge sul gelngin;
- 26 ma nap'an e ra meybil, me fulweg Got taban e meybil rok; bay i liyor ngak Got u fithik' e felfelan'; me ayliy Got urngin ban'en u puluwon nge fel' bayay.
- 27 Ra yog u fithik' e yo'or ni nge ga'ar, "Kug denen. Ngongol rog e de mat'aw, machane de thangeg Got.

- 28 De pageg ngu wan ko fare fayleng ko yam',
ma ku gu bay ni ku gu bfos.”
- 29 Ma rin' Got urngin e pin'ey bayay nge bayay;
30 ma ayweg e pogofan rok be'
me pi' e felfelan' ko yafos rok.
- 31 Job, chiney ngam faleg' e motoyil ko n'en ni nggu
weliy;
mu thab gulngam nggu non.
- 32 Ma fa'anra bay ban'en ni ngamog, magog ngu
rung'ag;
gu ra felfelan' ngay ni nggu micheg nib
mat'aw e rom.
- 33 Ma fa'anra dariy ban'en ni ngamog,
ma ga thabgulngam ngam motoyil ngog,
nggu fil ngom konawo'en e gonop.

34

- 1-2 Gimed e girdi' ni gonop, nri gimed ba llowan';
mmotoyilgad e chiney ko mang e gu be yog.
- 3 Gimed ra ri' lamen e ggan mi gimed nang nib
bfel',
ma gimed ra rung'ag e thin ni bfel' ma damur
nanged nib puluw.
- 4 Gadad e ngad guyed ko mini' e ba sorok ko re
tugthin ney.
- 5 I Job e be yog ni ir e bfel' e rok,
ma Got e ke fek rok mat'wun.
- 6 Be fith ni be ga'ar, “Uw rogon ni nggu ban nggog
ni gu ba kireb?
Rib ubchiya' e maad'ad rog, machane dariy
bangbangen e denen rog.”

- 7 Ka'a mu guy be' ni pumo'on ni bod aney i Job?
 Dariy bingyal' nike dag e liyor ngak Got.
- 8 Ba'adag daken e girdi' ni kireb e leam rorad
 ma yad ma cheag e pi'in tadenen.
- 9 Be yog ni dariy fel'ngin
 ni ngan falwok ko tin nib magan' Got ngay.
- 10 Mmotoyilgad ngog, gimed e pi'in gimed ra nang-
 fan!
 Gur, Got ni Gubin ma Rayag Rok e ra rin' e
 kireb?
- 11 Ma pi' puluwon ngak e girdi' e n'en kar rin'ed
 mma gechignag e girdi' nrogon ni nge aw
 ngorad.
- 12 I Got, ni Gubin ma Rayag rok e der ma rin' e
 kireb;
 ma dariy bingyal' nma sasalap ngak be'.
- 13 Gur, bay be' ni pi' gelngin Got?
 Gur, bay be' ni duwgiliy ni nge mil suwon e
 fayleng ngak Got?
- 14 Rachey ni fulweg Got fare athon l'ugun,
¹⁵ mra yim' gubin e girdi'
 nge sul ko ab bayay.
- 16 Ere ngam motoyil ngog, ni fa'anra ga ba gonop.
- 17 Mog, ga be turguy e kireb nga daken Got nib
 mat'aw?
 Ga be leamnag ni ir e dabun e tin nib mat'aw?
- 18 Got e turguy ni nge gechignag e pilung nge pi
 tagagiyeg
 ko ngiyal' ni dariy farad ngabang ara ba kireb
 e gafarig rorad.
- 19 Der ma mang ko pi'in tagagiyeg

- ma der ma fol ko pi'in fel' rogon me pag e
gafgow,
ya ir e sunmiy gubin e girdi'.
- 20 Rayag ni nge yim' be' nib tomgin nnep'.
Got e ma gad pa' ko girdi' ngarm'ad;
de mom'aw ngak ni nge thang e fan rok e pi
madangdang.
- 21 Ma yaliy urngin e gachgach ko girdi'.
- 22 Dariy ba lumor nrayag
ni mithag ba tadenen rok Got.
- 23 Got e de t'uf rok ni nge duwgiliy e ngiyal'
ni nge yan e girdi' nge pufthin nagrađ.
- 24 De t'uf rok ni nge firtiy murung'agen
e pi tayugang' mfini yin' luwrad.
- 25 Bochan e manang ko mang e yad ma rin';
be toyrad ni lukngun e nep'.
- 26 Ma gechignag e pi tadenen u p'eowchen e girdi';
27 ni bochan e dakrir folwokgad rok
ma kar sabalbalyang nigedyad ko gubin e tin
ni yog.
- 28 Yad ma motogal ngak e gafgow ngar yorgad
ngalang ngak Got,
me rung'ag lungrad ni yad be man ayuw.
- 29 Fa'anra turguy Got ndariy ban'en ni nge rin',
ma dariy be' nrayag rok ni nge thibthibnag.
Ma fa'anra mithag owchen, mra par e girdi' ni
dariy ban'en nrayag rorad.
- 30 Dariy ban'en nrayag ni nge rin' e pi nam
ni nge dabi gagiyeg nagrađ e pi'in nde nang
Got.
- 31 Job, ka mu puwofaynag e pi denen rom ngak Got
ma ka mu micheg ni dabkum denen bayay?

- 32 Kamog ngak Got ni nge dag ngom e kireb rom,
ma ke m'ag u wun'um ni ngam tal i ngongliy e
kireb?
- 33 Faanra gabe puwan' ko tin be rin' Got,
ma ga be leamnag ni ra rin' e n'en ni ga be
finey?
- Gur e ngam turguy, gathi gag;
mog ngomad e chiney e n'en ni gabe leam nag.
- 34 Be' nib sul lanyan' ngak e rib muduwgil nra
pining e kefel' ngay;
ma re mo'on nib gonop nra rung'ag e thin rog
e ra yog
- 35 ni Job e be welthin u fithik' e manan'
ma dariy ban'en ni be yog nib puluw.
- 36 Mu leamnag urngin e pin'en ni be yog Job;
ma bay i gagyel ngom ni be non ni bod be' nib
kireb e leam rok.
- 37 Ke puthuy e togopluw ko pi denen rok;
ma be moningnag Got u p'eowchadad ni
gadad gubin.

35

- 1-2 Job, de fel' ni ngamog ni ga ba mat'aw u
p'eowchen Got,
- 3 fa ngam fith Got ni nge lungum, "Mang e be rin'
e denen rog ngom?
Mang e kayag ngog ni bochan e da gur de-
nen?"
- 4 Arme nggu fulweg lungum nge pi fager rom.
- 5 Mu changar ngalan e lang! Mmuguy feni tolang
e pi manileng!

- 6 Fa'anra mu denen, mdariy ban'en nra buch rok Got.
Ma fa'anra mu ngongliy e kireb nib bo'or yay,
ma gur, bay ban'en nra rin' ngak Got?
- 7 Fa'anra ga ba mat'aw, ma gur bay e ayuw riy ngak Got?
Ri dariy ban'en rom nthangri yag ngak Got.
- 8 Pi denen rom e ma gafgownag boch e girdi',
ma n'en ni ga ma rin' ni bfel' e ma ayuwegrad.
- 9 Nap'an ni yira gafgownag e girdi', mar gel'gel'gad;
ni yad be yor ngak be' ni nge aywegrad.
- 10 Ma dariy bagyad ni sul ngak Got, ni ir e sunmegrad,
nma pi' e lagan' ngorad ko ngiyal' ni man e lang u puluworad.
- 11 Dar sulod ngak Got, ni ir e pi' e gonop ngodad,
ni ba ga' ko llowan' rok e gamanman nge arche'.
- 12 U ra yor niged e ayuw, ma de fulweg Got taban,
ni bochan e yad ba tolngan' ma ba kireb e leam rorad.
- 13 Dariy rogon ni ngar yorgad ngalang;
ya Got ni Gubin ma Rayag rok e der guyrad ma der rung'ag lamrad.
- 14 Job, ga be yog ni damur guy Got;
machane makdan'um ngam son – ya oloboch rom e bay u peowchen.
- 15 Ga be leamnag ni Got e dar ma gechig nigey,
ma der tetyan ko denen.
- 16 M'ay angin ni ngku'um welthin;

ya rib gagyel ndamur nang ko mang e ga be weliy.

36

- 1-2 Ngam k'adan'um boch'uw ngam motoyil ko n'en ni nggu weliy ni rogon Got.
- 3 Ba ga' e llowan' rog; bay gog e tin gu manang ni nggu dag ni Got ni sunmiyeg e bmat'aw.
- 4 Dariy ban'en ning nggog ngom nib malfith; ya re pumo'on ni ba sak'iy u p'eowchem e chiney e ri ba gonop.
- 5 A mu guy feni gel Got! Got e der ma dabuy be'; ma dariy bochi ban'en ndenang fan.
- 6 Der ma pag e pi'in tadenen nge n'uw nap'an e yafos rorad, ma gubin ngiyal' nma ayweg e pi'in gafgow ni rogon nib mat'aw.
- 7 Ma yoror rok e pi'in nib mat'aw; ma pi' mat'awrad ni ngar gagiyeeggad ni bod e pilung mu'un ta'farad ni manechibog.
- 8 Machane fa'anra kan michgiy e girdi' ko chen, ni yad be gafgow ni fan ko n'en ni kar rin'ed,
 9 mma dag Got e denen nge tolngan' rorad ngorad.
- 10 Ma ginangrad ni ngar motoyilgad ngar pi'ed keru'rad ko kireb.
- 11 Fa'an yad ra fol rok Got ngu'ur pigpiggad ngak, ma ra par e yafos rorad nib gapas ma bfel' rogorad.
- 12 Machane fa'anra dab ra folgad, ma bay ra m'ad u fithik' e manan' miyad th'ab e lul' ngalan e fayleng ko yam'.

- 13 Pi'in ndar nanged Got e yad ma par ni yad ba damumuw,
ni mus ko ngiyal' ni kan gechig nagraad,
mdarir meybilgad ngar ninged e ayuw.
- 14 Yad ra yim' ni kayad bitir,
nike thay parowrad u ba yafos nib ma'fan.
- 15 Machane Got e ma sukulnag e girdi' u fithik' e gafgow
ma maruwel ko gafgow nge bing owchrad.
- 16 Ke chuwegem Got u fithik' e mom'aw,
me tem ni ngam par ni dariy ban'en nra buch rom;
me suguy daken e tebel rom ngalang ko ggan.
- 17 Machane chiney e kan gechig nigem nrogon nib mat'aw ni nge aw ngom.
- 18 Ngam guy rogon ndab pag be' nib sasalap nge ban nigem,
nge pi fel' rogon nu fayleng nge waliyem nga wuru' e wo'.
- 19 De fel' ngom ni ngam yornag e ayuw ngalang;
gelngim' ni polo' e dabiyag ni nge aywegem chiney.
- 20 Dab mu finey ni yigi nep',
ya aram e ngiyal' nra kireb e pi nam.
- 21 Ngam ayuw ndabkum sul ko kireb;
ya gafgow rom e kan pi' ni nge tem u orel riy.
- 22 Mu leamnag rogon feni ga' gelngin Got;
i ir ere sensey th'abi ga'.
- 23 Dariy be' nrayag ni nge yog ngak Got e n'en ni nge rin'
ara thibthibnag e n'en nib kireb nike rin'.

- 24 Gubin ngiyal ni yibe pining e sorok ngak ko n'en
nma rin';
ma ku arregon gur ni thingar mu pining e
sorok ngak.
- 25 Urngin e girdi' ma ka ra guyed e tin ke rin';
machane kemus ni gadad be yaliy u palog.
- 26 Dabiyag ni ngar dananged feni ga'
fa da the'eged urngin e duw rok.
- 27 Got e ir e ma fek e ran u fayleng
nge thilyeg nge aw nn'uw.
- 28 Ma pag e n'uw nge yib ko yung i manileng nga
but'
ni fan ngak gubin e girdi'.
- 29 Dariy be' ni manang rogon e pi manileng nma
mithmith
ara bu uw rogon e dirra' nma chub
u lanelang, u gil' Got.
- 30 Me pi' e uluch nge gal' ga'ngin lanelang,
ma t'ay e regur e ku be par nib lumor.
- 31 Irera' rogon nma durwi'iy e girdi'
nma pi' e ggan nib pag oren.
- 32 Ma kol e uluch ngalan pa'
me yog ngak e gin nge aw ngay.
- 33 Dirra' e ma yog bang i lang ni be yib;
ni mus nga pifak e garbaw ma yad manang.

37

- 1 Bang i lang nib gel e ma pug e marus rog.
- 2 Mmotoyilgad, ni gimed gubin, nga laman Got,
ni dirra' ni be yib u langan.
- 3 Ma pi' e uluch nge th'ab lanelang,
u barba' e fayleng nge thang nga barba'.

- 4 Ma aram mini rung'ag ga'ngin laman,
nib lingan dirra' nib ga',
ma aram n'umngin nap'an ma yug be mat e
uluch.
- 5 Yugra pag Got lungun me buch bogi ban'en ni
yira ngat ngay,
bogi ban'en ni bfel' ma dab dananged fan.
- 6 Ma yog ko ayis ni nge aw nga daken e fayleng,
mma pi' e n'uw nge aw nib almirin.
- 7 Ir e ma taleg e maruwel rodad;
ma dag ngodad ko mang e rayag rok.
- 8 Gamanman ni malboch e yad ma yan nga
taferad.
- 9 Nifngin e yoko' e ma yib ko yimuch,
me yib e garbeb ko lel'och.
- 10 Pogofan rok Got e ma garbebnag e ran nge el,
me pilyeg nge ngal' ni ayis.
- 11 Uluch e ma mat u fithik' e manileng,
¹² nma mat ni bod rogon ni ba'adag Got.
Yad ma rin' gubin e tin ke tay Got chiylen,
u ga'ngin yang u fayleng.
- 13 I Got e ma pi' e n'uw ni nge tarannag e fayleng;
ma pi' ni nge gechignag e girdi',
fa nge dag ngorad nib gol.
- 14 Job, aygumtal boch ngiyal', ngam motoyil;
ma ga leamnag e pin'en ni bfel' nma rin' Got.
- 15 Ga manang rogon nma non Got
me mat e uluch u fithik' e manileng?
- 16 Ga manang rogon nma man' e yung i manileng
u lanelang,
nge maruwel rok Got nib pag feni salap?
- 17 Danga', kemus ni ngam gafgow ko gawel

- u nap'an nra yib nifngin e yimuch ni nge mliknag e but'.
- 18 Mog rayag rom ni ngam ayweg Got i fileth lanelang
nge par nib el ni bod e wasay ni kan gichiy?
- 19 Mu fil ngomad e n'en ni ngogned ngak Got;
ya keman lanin'mad; dakriy e n'en ngogned.
- 20 Dab gu de'eriy ni nggu non ngak Got;
mangfan ni nggu k'aring nge thangeg?
- 21 Ma chiney e ra'en lanelang e be matmat,
ni kaygi gel ra'en ni dabkiyag ni ngad changargad ngay;
ke walguy e nifeng ke tamilang.
- 22 Kaniguy ba ra'en nib maluplup u lan e lel'och,
ma fal'ngin Got e ke suguydad ka da ngatgad ngay.
- 23 Gelngin Got e rib gel ni dabyag ni ngad chugurgad ngak;
ir e bmat'aw ma ba yal'uw rogon nma farwoliy e girdi'.
- 24 Aramfan, ni gubin e girdi' nma ngat ngak;
mma fek owchen rok e pi'in yad ma yog ni yad ba gonop.

38

I SOMOL ni fulweg lungun Job

¹ Me welthin SOMOL u fithik' ba nanyor nge yib laman ngak Job.

SOMOL

² I gur mini' ni ngam de'eriy rogon e tin nike m'ay i gonopiy rog ni gur be' ni dariy ban'en ni ga manang.

- ³ Mu sak'iy chiney ngalang nrogon e pumo'on
 ngam fulweg e tin nggu fith ngom.
- ⁴ Ummoy u uw ko ngiyal' ni gu sunumeg e fayleng?
 Fa'anra er feni yo'or e tin ni ga manang,
 me'ere mu weliy nggu rung'ag.
- ⁵ Mini' e duwgiliy ga'ngin e fayleng ni nge yan i
 par?
 Mini' e gad e fol ngay?
 Go' ga manang murung'agen e pin'ey?
- ⁶ Mang e ni reg e pi dugo' ko fayleng nga daken?
 Mini' e ayliy e malang u tabthungen e fayleng?
- ⁷ Be puf e woch e rofen nem me tang e pi t'uf u
 ta'bang,
 ma gubin pi chon e tharmiy e ra tolul niged e
 felfelan'.
- ⁸ I mini' e ning e pi garog ni nge taleg e day
 ko ngiyal' ni ba'aram ni po' u yin e fayleng nga
 wean?
- ⁹ I gag e gu upunguy e day ko manileng,
 mu gu ing ko lumor.
- ¹⁰ Gu tay e gin nge mus e day riy,
 mu gu loknag u wuru' e garog.
- ¹¹ Me lungug ngak, "Ngam mus u wur!
 N'ew rom nib gel e nge mus u roy."
- ¹² Job, bay ba ngiyal' ni ka'a yugu
 mog ni nge puf e woch me puf?
- ¹³ Ka'a yugu mu non me puf e woch nga daken e
 fayleng
 nge rur e pi'in kireb ko yungi n'en ni yad be
 mith riy?
- ¹⁴ Tamilang e gagiyegnag e pi burey nge pi loway
 nge yan i par nike gagiyel
 ni bod e m'ingm'ing u bmad,

- ni ba gagyel ni bod e but' ni th'ib ni ka ni pag e hang ngay.
- 15 Rran e kayigi tamilang u puluwon e pi'in yad ma ngongliy e kireb,
ni ir e ma telrad ko kireb ni yad be ngongliy.
- 16 Ka'a yugu mu'un ko pi alublub ni bay u t'ay e rigur?
Ka'a yugu mman u t'ay e rigur?
- 17 Ka'a yigi dag be' ngom fapi garog
ni matnag ko fare fayleng ko yam' nib lumor?
- 18 Ga manang feni ga' e re fayleng ney?
Mu fulweg lungug ni fa'anra ga manang.
- 19 Ga manang e gin be yib e tamilang riy?
Ara ga manang e gin ni sum e lumor riy?
- 20 Rayag ni ngamog ngak e tamilang nge lumor
n'umngin yang e gin ngranow riy
ara mu fulwegrow ko gin rbow riy?
- 21 Gu manang nrayag rom, ya kari yo'or e duw rom,
ya ummoy u rom ko ngiyal' nsunumeg e fayleng.
- 22 Ka'a mu'un ko pi singgil ni ku gu cha'riy e ayis
nib munguy nge ayis nike el ngay nma mul u lanelang nga but'?
- 23 Ku gu tay be par ni fan ko ngiyal' ni nggu pi' e gafgow,
nge fan ko pi rran ni ngan cham ngan mael.
- 24 Ka'a mu'un ko gin ma yib e yal' riy ngalang,
ara gin ma thow e nifeng riy u lan e ngek?

- 25 I mini' e ke fu'og wol' e ran ni fan ko n'uw ni ba
ga',
ma ke fal'eg kanawo'en e dirra'?
- 26 Mini' e be gagiyegnag e n'uw be aw ko gin nder
par be' riy?
- 27 Mini' e ma tarannag e but' nib mlik' nike finey e
ran,
ni bochan e nge tugul e pan riy?
- 28 Gur bay e chitamngin e n'uw nge wa'angachal?
- 29 Mini' e chitiningin e garbeb nge wa'angachal ni
be ngal' ni ayis,
- 30 nma piliyeg e ran nge par nike bod e malang
me pingeg daken e day nge ngal' ni ayis?
- 31 Rayag rom ni ngam m'ag nga ta'bang fa medlip
i t'uf ni kanog e Pleyades ngay,
ara mpithig e ren'en ni ir e ke m'ag fare ulung
i t'uf ni kanog e *Orion** ngay?
- 32 Mog, rayag rom ni ngu'um gagiyegnag e t'uf ko
yan rorad u lanelang, ma ga pow'iy fa gal
ulung i t'uf ni kanog e *Dipper* ni ba ga' nge
Dipper ni ba achig† ngay?
- 33 Mog, ga manang e pi motochiyel ni be gagiyeg-
nag lanelang
ma gur rayag ni ngam fanay ko tin nu fayleng
ban'en?
- 34 Rayag ni ngam tolul ngamog ko pi manileng
miyad maluk nigem ko n'uw?

* **38:31 ORION:** Ba ulung i t'uf ntunguy fithingan ni ngi i puguran
be' nib sorok ko mokol gamanman ni Orion fithingan. † **38:32**
Dipper ni ba ga' nge *Dipper* ni ba achig: *L'agruw ulung i t'uf ni bod*
ya'an baraba' i ban'en ni bay kolngin ni yima l'ing e ran ngay.

- 35 Ma fa'anra mu non ngak e uluch ni nge mat,
ma gur ra yib ngom nge ga'ar, "Tin kamog e
nggu rin?"
- 36 Mini' e ma yog ngak e arche' ni ibis[‡] e ngiyal' ni
nge sugubur e lul' ni Nile,
ara mini' e ma yog ngak e nimen ni dirra' ni
bayi aw e n'uw.
- 37 Mini' e rib gonop nrayag rok ni nge the'eg e
manileng
me ngololeg nge pu'og e n'uw,
- 38 ni n'uw nma elnag e fiyath nge yuchuwo'?
- 39 Mog, ga ma pir'eg e ggan nma kay e pi layon,
ma ga chuweg e bilig rok pifak e layon
40 ko ngiyal' ni kar mithgad riy u lan e yiy,
ara gin kar pired riy u fithik' e pan yad be son?
- 41 I mini' e ma pi' gan e pi arche' ni raven?
ko ngiyal' ni yad be gay e ggan ya ke yib e bilig
ngorad,
ni be yor pifakrad ngog ni nggu pi' e ggan
ngorad?

39

- 1 Ga manang e ngiyal' ni be gargel e kaming nma
par u daken e burey?
Ka'a mu yaliy e dir ni malboch ni be gargel?
- 2 Ga manang urngin pulrad ko diyen,
miyad gargel?
- 3 Ga manang e ngiyal' ni ngar tbalawgad nga but'
ni ngar gargel niked fakrad nga fayleng?

[‡] **38:36 IBIS:** Mmit i arche' ni immoy u Egypt kakrom nra nge sugubur e lul' ni Nile nge yib e ran riy nga daken e binaw mma yog. Aram rogon ni i leamnag e girdi' e ngiyal'nem.

- 4 Pifakrad e ma ilal nge ga' u magargar;
miyad chuw ngranod ni dab ku ra sulod.
- 5 Mini' e tay e dongki ni malboch ni yad e mmil
farad ngorad?
Mini' e pithig gafrad nge pagrad yad be gurul?
- 6 Ku gu pi' e ted ni *desert* ngorad ni nge mang
taferad,
ma ku gu pagrad ngu'ur pired ko yungin der
tugul e pan riy.
- 7 Ka ra pired u orel ko pi binaw ni yibe mayngar
riy,
ma dariy be' nrayag rok ni mangmor nagrad
nge maruwel ngorad.
- 8 Pi burey e aram e yungi n'en ni yad ma abich riy,
ni aram e gin yad be gay ban'en nib
galunglung riy ngar ked.
- 9 Rayag ni nge maruwel ba garbaw ni malboch
rom?
Gur ra m'agan' ngay ni nge par u tafen e
gamanman rom ni reb e nep'?
- 10 Rayag ni ngam m'ag e gaf nga reb nge gi' e but'?
Ara girengiy fen e bilbil but' u daken e yungi
flang rom?
- 11 Rayag ni ngam gif nga gelngin nib gel
nga mu pagfan e tin nib mo'maw' e maruwel
rom ngak?
- 12 Ga ma pagfan ngak ni nge gachowriy wom'ngin
e woldug rom nga naun,
me kunuy e *grain* ko gin yima gunugunuy riy?
- 13 Arche' ni *ostrich* e rib machreg pon nma fur-
furuy!

Machane dariy ba *ostrich* nra yag rok ni nge
changege ni bod ba arche' ni *stork*.

14 Arche' ni *ostrich* e ma pag e tamango rok u
daken e but' ni bod pifak e nimen ndawori
bilig

ni nge mang gowel ni be yib u fithik' e but' e i
gowaliy.

15 Ma de nang nrayag ni nge yib ba rifrif i yot'
ara yib e gamanman ni malboch i bilig.

16 Ngongolen e gowa gathi pifak fapi tamango,
ma der magfan' nri m'ay fan ni i thay parwon
riy.

17 I gag e gu gagiyeagnag nge par ni aram rogon nib
balyang,
ni da gu pi' e gonop ngak.

18 Machane nap'an nra tabab ni nge mil,
mi i minmin ngak e os nge en ni bay u daken.

19 Mog, i gur e mu pi' gelngin e pi os
me gur e mu tay fapi piy nma gafgaf u daken
belel'ugunrad?

20 Mog, i gur e mu tayrad ni ngu'ur tim'oggad ni
bod e asmen'ing
ma be rus e girdi' nga lingan p'ethungrad?

21 Yad ma yan u lan e loway ni yad ba pasig nrogon
e os;
yad ma mil i yan nga mit e mael nike musmus
nga rogorad.

22 Dar nanged e marus,
ma dariy ba saydon ni yad ra sul riy nga
tomur.

23 Talin e cham nma fek e pi'in yad bay u daken e
pi os nem

e ma garal lingan mma gal ra'en u tarama'en
e yal'.

- 24 Ra thow e rappa ma dabiyaq ni ngar mot'gad;
miyad sagreng ni yad be chigar i yan nga
m'on.
- 25 Pi lingan e rappa nem ni be thow ma be thoy e
pi os nem p'ethungrad;
rayag ni ngar faraboned e cham ndawor ra
chugurgad ngay,
ma yad ma rung'ag lungun e pi tolang ko
salthaw ni yad be tolulnag e tin ngan rin'.
- 26 Mog, i gur e i fil e arche' ni *hawk* rom rogon ni
ngi i changeg
nra pithig pon ma ba sor ko yimuch?
- 27 Mog, i gur e ma son nigem ba arche' ni *eagle* ni
nga fini mog ngak
me yan i toy tafen nga daken e burey?
- 28 *Eagle* e ma yan i toy tafen nga daken e pi war
th'abi tolang,
nge mang bugul e war nib m'uth e yoror rok.
- 29 Aram e gin ma par riy ngi i changar nga chugur
nge nga orel
ni nge guy ban'en ni nge li' nge longuy.
- 30 Arche' ni *eagle* e yad ma mu'ulung nga ban'en
nike yim',
me pifakrad e ma unum e racha' riy.

40

- 1-2 Job, ga be tugthin ngak Got ni Gubin ma Rayag
Rok;

ere ngam tal e chiney fa kabay ban'en ni ngamog?

Job

³⁻⁴ SOMOL, gu non ni gu be yog e thin ko balyang.

Ere be mang e kabay ni nggog?

Bay gguy rogon ni dab kugog ban'en.

⁵ Tin kugog e ke yo'or ko tin nsusun e ir e nggog.

⁶ Me non SOMOL bayay u fithik' fare nanyor ngak Job.

SOMOL

⁷ Mu sak'iy ngalang nrogon e pumo'on, ngam fulweg e pi de'er rog.

⁸ Mog, ga be guy rogon ni nge m'ug ni gu ba kireb me par ni gur e ga ba manigil?

⁹ Mog, ta'reb rogon gelngim ngog? Rayag ni nge dirra' lungum ni bod gag?

¹⁰ Fa'anra yag rom me ere mu sak'iy ngalang u fani sorom nge fanam madangdang; magon' nga dakenam fanam rir nge fanam gilbugwan.

¹¹ Mu changar ko pi'in yad ba tolngan'; mu pu'og e damumuw rom nge sobutan'rad.

¹² Mu sap ngorad ngam fulwegrad nga but'; mu pirdi'iy e pi'in nib kireb ko gin ni yad ba sak'iy riy.

¹³ Mu k'eyagrad ni yad gubin; ma ga michigiyrad u lan e fayleng ko yam' karmad.

¹⁴ Ma aram e Gag e som'on ni gu ra yog e sorok ngom mu gog ni gur e kam gel.

- 15 A mu guy fare gamanman ni ba ga' ni Behemoth,*
 I Gag e gu sunumiy, me Gag e gu sunumiyem.
 Ma kay e pan ni bod ba garbaw,
 16 mu sap nga feni famusow,
 ga'ngin yang rok!
- 17 Pachan e ba k'iy ngalang ni bod ba ke gek'iy ni
cedar,
 ma ba famusow tungun ay.
- 18 Ma yil rok e bod gelngin e *bronze*,
 ma ay e bod yu ley i duga' ni wasey.
- 19 Ni ir e yima ngat ngak u fithik'
 urngin e gamanman ni gu sunumiy!
 Kemus ni en ni ir e Sunumeg e rayag ni gel
 ngak.
- 20 Pi burey nma fafel e gamanman ni malboch riy
 e bay e pan riy ni ir e ggan rok.
- 21 Ma mol u tan e gek'iy ni bay rachangalen,
 mma yan i mith nga fithik' e uchel u lan e
 ma'ut.
- 22 Gek'iy ni bay rachangalen nge gek'iy ni *willow*
 ni bay u to'oben e lul'
 e ke mang naun ngak ni be pi' e tagalul' ngak.
- 23 Der ma tamdag nga mirin e lul' nib gel,
 ra gireng e lul' nib gel ngi i aw nga owchen ma
 be par nib gapas.
- 24 I mini' e rayag rok ni nge ma'ewnag nge kol?
 Ara mini' e rayag rok ni nge ngongliy e wup
 nge l'eg p'ethungun?

* **40:15 BEHEMOTH:** Boch e girdi' e ma yog ni bmit e babiy nu maran, ma boch ma yog ni ba gamanman ni bay ko yat.

41

- 1 Rayag rom ni ngam l'eg e *Leviathan* nga ba lam
ara mfek ba gaf ngam m'ag bolowthen?
- 2 Rayag ni ngam kuruf p'ethungun nga mon' e gaf
ngay
ara mu the' e lam nga yododan?
- 3 Gur ra i wenig ngom ni ngam pag nge yan?
Gur ra i wenig ngom ni ngam runguy?
- 4 Gur ra ngongliy ba tha' u thilmew
nge micheg ni bayi pigpig ngom ndariy
n'umngin nap'an?
- 5 Gur rayag ni ngam m'ag ni bod ba arche' ni fakay,
ni nge palem owchen e pi'in ni ppin ni tapigpig
rom?
- 6 Gur ra i lu'ag girdi'en e fita' rogon puluwon ni nge
pi' be' nge yag ngak?
Gur rayag ni nge yib e girdi' nma chuway'
ngar th'eth'abed ngar pi'ed nchuway'?
- 7 Mog, rayag ni ngam pag e piska ngak nge fach u
downgin,
ara mu kuruf lolugen nga ba piska ni ba ga'?
- 8 Ta'ab yay ni ga ra math ngak ma dabki
ga'aran'um ni ngam math ngak bayay;
ya dabki m'ay u wun'um rogon nma cham!
- 9 En nra guy e *Leviathan*
e ra m'ath e liyab ngak nge aw nga but' ko
marus.
- 10 Ra ni ginaeng, mra damumuw nib gel;
dariy be' nra m'ath magren rok ni nge sak'iy
u p'eowchen.
- 11 Mini' e en nrayag rok ni nge cham ngak me par
ni ni bfel' rogon nde buch ban'en rok?

Dariy be' u fayleng ni polo' nrayag rok.

- 12 Mu son, nggu weliy ngom rogon tungun ay e
Leviathan,
nga feni famsow nge feni gel.
- 13 Dabiyag rok be' ni nge fathiy keru',
ara kuruf dugren ni rib el.
- 14 I mini' e rayag rok ni nge bing l'ugun,
nib fach e nguwol riy ni yira rus ngay?
- 15 Ma olyen keru' e rib gel,
nib peth ma ba el ni bod feni el e malang.
- 16 Ra reb ma ke gabal nga reb nrib nemow,
ni buchu'uw i nifeng ma dabiyag ni nge rich u
thilin.
- 17 Gubin nrib fel' rogon nike ayal nga ta'bang
nike gabal reb nga reb ni dabiyag i pithig.
- 18 Ra wa'angis me mat e uluch,
ma lanmit e bod mit e yal' ni ka feni m'ug.
- 19 Ma be wear e daramram u lan l'ugun,
ni be madardar e nify riy.
- 20 Ma be wagey e ath u p'ethungun
ni bod e ath ni be yib ko pan ni yibe urfiy u tan
e th'ib.
- 21 Pogofan rok e rayag ni nge afweg e nify;
ma be thay e daramram u lan l'ugun.
- 22 Ba gel belel'ugun
ni gubin e girdi' ni yad ra mada'nag e ri yad ra
rus.
- 23 Dariy bochiyang u downgin nib waer;
ba el ni bod rogon e wasey.
- 24 Ba gel laniyan' ni der marus,
nder m'ing ni bod ba malang ni yima gelgiy e
ggan u daken.

- 25 Ra suwon, ma mus ngak e pi'in nth'abi gel ni yad ma rus;
miyad par nike li'rad e marus.
- 26 Dariy ba saydon nrayag ni nge maad'ad ngak;
ara ba piska, ara ba gan e gat'ing, ara sarey nrayag ni nge maad'ad ngak.
- 27 Ya wasey e bod feni waer kenggin e *wheat* u puluwon,
ma *bronze* e bod feni munguy e l'ud nike wod u puluwon.
- 28 Dariy ba gan e gat'ing nra k'aring nge mil;
malang ni yira pag ngak e bod chobngen e uchel ni be aw ngak.
- 29 Ma gul e bod bochiyang i kenggin e uchel u puluwon,
ma ra pag e pumo'on e piska ngak me min-min.
- 30 Ma oloyen yin e bod yungi th'ib ni but' nike pil nib m'uth;
ra yan ma be ker e bar.
- 31 Ma mithmitheg e day ni bod e ran u lan ba th'ib ni be ligil,
ma ligilnag ni bod ba th'ib i gapgep.
- 32 Ra yan u maday ma ba gagiyel e gin nike yan riy ko wuth,
me pingeg e day nge par ni wuth nib wech-wech.
- 33 Dariy ban'en u fayleng nrayag ni ngan ta'rebnag ngak;
ir ba gamanman ndariy buchu'uw i marus rok.
- 34 U daken e fayleng e dariy e puluw rok riy,

ir e pilung u fithik' gubin mit e gamanman ni malboch.

42

¹ Ma aram me fulweg Job lungun SOMOL.

Job

² SOMOL, gu manang ni gubin mrayag rom; ni gubin e tin ga ra finey mrayag rom ni ngam rin'.

³ Ga be fith ko di'in mu gu thag ninggu fith rogon e gonop rom, ni yugu aray rogon ndariy bochi ban'en ni gu manang.

Ug weliy murung'agen bogi ban'en nri da gu nang fan, ni bogi ban'en nib pag feni fel' ni dabi taw e leam rog ngay.

⁴ Kamog ngog ni nggu motoyil ngom ni ngam non, ma ngguy rogon i fulweg e tin ngam fith ngog.

⁵ Ug par ni kemus ni tin ke weliy e girdi' ngog e gu manang, ma chiney e kug guyem nga owcheg;

⁶ ere kug tamra' nga urngin e tin ku gu weliy ma kug kolngan'ug u roy u fithik' e fiyath nge awat.

Tomuren e welthin

⁷ Nap'an ni mu' SOMOL ko non ngak Job, me ga'ar ngak Elifaz, "Kug damumu ngom nge gali fager rom nir, ya da mu weliyed e tin riyul' ni murung'ageg, ni bod rogon nike rin' e tapigpig rog i Job.

⁸ Ere chiney e ngam feked medlip i garbaw ni pumo'on nge medlip i saf ni pumo'on i yib ngak Job ngan pi' ni maligach romed. Ma bayi pi' Job

e meybil romed, mu gu fulweg taban e meybil rok, nge dab gu gechig nagmed ni rogon nsusun e nge aw ngomed. Ya da mu weliyed e tin riyul' ni murung'ageg ni bod ni rin' Job.”

⁹ Me rin' Elifaz nge Bildad nge Zofar e tin keyog SOMOL ni ngar rin'ed, ma aram me fulweg SOMOL taban e meybil rok Job.

¹⁰ Tomuren nike meybil Job ni fan ngak fa dalip i tafager rok, me fal'eg SOMOL rogon Job bayay, I sulweg urngin ban'en ni immoy rok Job ngak ni ruw yay nike yo'ornag ke mun nga daken.

¹¹ Urngin pi walagen Job ni pumo'on nge ppin nge pi'in ni urmed ni tafager rok e rabad ra mada' nigned Job miyad un ku Job ko mur u naun rok. Miyad dag nike kireban'rad ngak miyad guy rogon ni ngar fal'eged laniyan' ni bochan urngin e gafgow ni pag SOMOL nge yib ngak. Ra bagayad me pi' boch e salpiy ngak nge reb e luwaw ni gol.

¹² Me fal'eg SOMOL wa'athan Job nike mun daken e flaab ni pi' ngak nga rogon ko som'on. I Job e yan i pan ni 14,000 e saf rok, ma 6,000 e kamel, ma 2,000 e garbaw, ma 1,000 e dongki.

¹³ Me fakay medlip e pagel nge dalip e ppin.

¹⁴ Me tunguy fithingan e bin nganni' e bpin ni fak ni Jemimah, ma bin migid e Keziah, ma bin th'abi bitir e Keren-Happuch.

¹⁵ Me yan i par ndakuriy boch e ppin u fayleng ni bod feni pidorang fapi ppin ni pifak Job. Me unegrad e chitamangirad ngak pifak ni pumo'on nge pi' e gayog rorad.

¹⁶ Nga tomuren e biney miki par Job nib fos ni 140 e duw, nge guy pifak pifak nge pifak pifak

pifak ni aram e bin aningeg e mfen.
¹⁷ Me yim' ni kari yo'or e duw rok.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788